

ZAVOD za GOZDOVE
SLOVENIJE

Območna enota Maribor
Odsek za gozdne živali in lovstvo

Tyrševa 15
2000 Maribor
Tel.: +386 (0)2 234-16-15, fax.: +386 (0)2 234-16-33
e-pošta: oemaribor@zgs.gov.si

LETNI NAČRT

za

X. SLOVENSKO GORIŠKO

LOVSKO UPRAVLJAVSKO OBMOČJE

za

LETO 2013

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	1
2	OPIS LUO S SEZNAMOM LOVIŠČ	2
3	ŽIVLJENJSKO OKOLJE DIVJADI	4
3.1	Opravljeni ukrepi v življenjskem okolju divjadi v letu 2012.....	4
3.2	Načrtovani ukrepi v življenjskem okolju v letu 2013	5
3.3	Škode na kmetijskih kulturah in domači živini.....	7
3.4	Vpliv rastlinojede divjadi na pomlajevanje gozda	12
4	ŽIVALSKÉ VRSTE - DIVJAD	16
4.1	Srna (<i>Capreolus capreolus</i>)	16
4.2	Navadni jelen (<i>Cervus elaphus</i>)	21
4.3	Damjak (<i>Dama dama</i>)	23
4.4	Muflon (<i>Ovis ammon musimon</i>)	24
4.5	Gams (<i>Rupicapra rupicapra</i>).....	24
4.6	Divji prašič (<i>Sus scrofa</i>)	24
4.7	Lisica (<i>Vulpes vulpes</i>)	27
4.8	Jazbec (<i>Meles meles</i>)	29
4.9	Kuna belica (<i>Martes foina</i>) in kuna zlatica (<i>Martes martes</i>)	31
4.10	Navadni polh (<i>Glis glis</i>).....	33
4.11	Pižmovka (<i>Ondatra zibethia</i>).....	33
4.12	Poljski zajec (<i>Lepus europaeus</i>).....	34
4.13	Fazan (<i>Phasianus colchicus</i>).....	36
4.14	Poljska jerebica (<i>Perdix perdix</i>)	39
4.15	Raca mlakarica (<i>Anas platyrhynchos</i>).....	40
4.16	Sraka (<i>Pica pica</i>), šoja (<i>Garrulus glandarius</i>) in siva vrana (<i>Corvus cornix</i>).....	43
4.17	Nutrija (<i>Myocastor coypus</i>).....	46
4.18	Rakunasti pes (<i>Nyctereutes procyonoides</i>)	46
4.19	Načrt dodajanja divjadi.....	47

5	EVIDENCE	48
6	KRONOLOGIJA NASTAJANJA NAČRTA.....	50
7	PRILOGE NAČRTA	50

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1.1: Kronologija nastanka letnega načrta za X. Slovensko goriško LUO za 2013.....	1
Preglednica 2.1: Pregled lovišč.	2
Preglednica 3.1: Opravljeni ukrepi v življenjskem okolju divjadi v letu 2012	4
Preglednica 3.2: Načrtovani ukrepi v življenjskem okolju divjadi v letu 2013	5
Preglednica 3.3: Škoda, ki jo je povzročila divjad v letu 2012	7
Preglednica 3.4: Opravljeni ukrepi za preprečevanje škod od divjadi 2012	9
Preglednica 3.5: Načrtovani ukrepi za preprečevanje škod 2013	9
Preglednica 3.6: Analiza objedenosti gozdnega mladja v letu 2010 v Slovensko goriškem LUO	13
Preglednica 3.7: Število popisanih osebkov in njihov delež po višinskih razredih za posamezno popisno enoto.....	14
Preglednica 3.8: Površina in delež posamezne razvojne faze po popisnih enotah	15
Preglednica 4.1: Načrt odvzema srne po strukturi.....	17
Preglednica 4.2: Analiza odvzema in telesnih mas srn	19
Preglednica 4.3: Analiza odvzema navadni jelen	22
Preglednica 4.4: Analiza odvzema jelena damjaka	23
Preglednica 4.5: Pregled odvzema divjih prašičev	25
Preglednica 4.6: Analiza odvzema divjega prašiča	26
Preglednica 4.7: Analiza odvzema lisic.....	28
Preglednica 4.8: Analiza odvzema jazbecev	30
Preglednica 4.9: Analiza odvzema kun.....	32
Preglednica 4.10: Analiza odvzema pižmovk	34
Preglednica 4.11: Analiza odvzema poljskih zajcev.	35
Preglednica 4.12: Načrt odvzema fazana 2013.....	38
Preglednica 4.13: Analiza odvzema fazanov	39
Preglednica 4.15: Pregled odvzema poljske jerebice.....	40
Preglednica 4.16: Analiza odvzema rase mlakarice	42
Preglednica 4.17: Analiza odvzema srak, šoj, sivih vran.....	45
Preglednica 4.18: Vlaganje divjadi in ostalih vrst 2013.....	47

KAZALO SLIK

Slika 1: Lovišča v X. Slovensko goriškem LUO in položaj LUO v Sloveniji	3
Slika 2: Dinamika škod po vrstah divjadi v LUO za obdobje 2008 - 2012	8
Slika 3: Škode in odvzem divjih prašičev v obdobju 2008 - 2012	9
Slika 4: Popisne enote v lovsko upravljavskem območju	12

1 UVOD

Letni lovsko upravljavski načrt za X. Slovensko goriško lovsko upravljavsko območje za leto 2013 je sestavljen v skladu z Zakonom o divjadi in lovstvu (Ur.l. RS, št.16/04), Odločbo US (Ur.l. RS, št. 120/06) ter Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o divjadi in lovstvu (Ur.l. RS, št. 17/08). Zakon določa izdelavo letnih lovsko upravljavskih načrtov za lovsko upravljavska območja (Ur.l. RS, št. 110/04), ki so nadomestila nekdanja lovsko gojitvena območja. Znotraj lovsko upravljavskega območja so opredeljena lovišča (Ur.l. RS, št. 128/04), za katera so bile leta 2009 podeljene koncesije o upravljanju z lovišči. Koncesijske pogodbe so sklenjene med dosedanjimi upravljavci lovišč in Republiko Slovenijo za obdobje 20 let. Razdelilnik načrtovanih ukrepov v življenjskem okolju divjadi in odvzema divjadi je s tem načrtom izdelan za lovišča, ki so opredeljena v koncesijskem razmerju med RS in LD. Nekatera stara in nova lovišča se bistveno razlikujejo, razlike pa so tudi v sedaj natančno določenih mejah in površinah, tako lovnih, kot nelovnih. Za lovišča je že bilo ustanovljeno Območno združenje upravljavcev lovišč v X. Slovensko goriškem lovsko upravljavskem območju. Pričujoči letni načrt za X. Slovenko goriško LUO temelji na ciljih in usmeritvah območnega lovsko upravljavskega načrta za Slovensko goriško lovsko upravljavsko območje za obdobje 2011 – 2020, ki ga je Vlada Republike Slovenije sprejela z Odlokom o gozdnogospodarskih in lovsko upravljavskih načrtih območij (2011–2020) objavljenem v Uradnem listu Republike Slovenije številka 87/2012 z dne 16. 11. 2012.

Letni načrt za X. Slovensko goriško lovsko upravljavsko območje za leto 2013, je poleg zgoraj navedenih predpisov napisan tudi v skladu z:

- Zakonom o gozdovih (Ur.l. RS, št. 30/93) ter Zakonoma o spremembah in dopolnitvah Zakona o gozdovih (Ur. L. RS, št. 76/02 in 110/07).
- Pravilnikom o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (Ur.l. RS, št. 91/10).
- Navodili za usmerjanje razvoja populacij divjadi v Sloveniji (usklajeno ZGS, znanstveno-raziskovalne institucije, LZS in OZUL-i 2011).
- Uredbo o določitvi divjadi in lovnih dob (U.l. RS št. 101/04).
- Odlokom o lovsko upravljavskih območjih v Republiki Sloveniji in njihovih mejah (Ur.l., RS št. 110/04).
- Odlokom o loviščih v Republiki Sloveniji in njihovih mejah (Ur.l. RS št. 128/04).

Najpomembnejši dogodki, ki so vplivali na sam nastanek načrta so prikazani v spodnji preglednici.

Preglednica 1.1: Kronologija nastanka letnega načrta za X. Slovensko goriško LUO za 2013.

Datum	Kraj	Organ	Vsebina
19. januar 2013	Lenart	Komisija za oceno odstrela in izgub divjadi	Pregled odstrela in izgub divjadi 2012
6. marec 2013	Maribor	OZUL	Uskladitveni sestanek
18. marec 2013	Maribor	Strokovni svet OE	Določitev osnutka načrta
27. marec 2013	Maribor	Vabljeni	Javna predstavitev načrta
4. april 2013	Maribor	Svet OE Maribor	Določitev predloga načrta
10. april 2013	Ljubljana	MKO	Oddaja načrta na MKO

Za pogostejše uporabljene izraze so v pričujočem načrtu uporabljene naslednje okrajšave:

- LUO – Slovensko goriško lovsko upravljavsko območje,
- LLUN – letni lovsko upravljavski načrt,

- LD – lovska družina,
- GGO – gozdnogospodarsko območje,
- ZGS – Zavod za gozdove Slovenije,
- MKO – Ministrstvo za kmetijstvo in okolje,
- ARSO – Agencija republike Slovenije za okolje.

2 OPIS LUO S SEZNAMOM LOVIŠČ

Slovensko goriško lovsko upravljavsko območje ima v slovenskem merilu pomembno vlogo na področju upravljanja s poljsko divjadjo, predvsem fazana, poljskega zajca in poljske jerebice. S prisotnostjo ostalih vrst divjadi območje ne izstopa.

Glavne vrste divjadi, s katerimi upravljamo v okviru LUO so:

- SRNJAD: celotno območje,
- JELENJAD: občasno prisotna vrsta,
- DIVJI PRAŠIČ: občasno prisotna vrsta,
- FAZAN: na celotnem območju, razen v severovzhodnem delu,
- POLSKA JEREBICA: območje Dravskega polja in Pesniške doline,
- POLJSKI ZAJEC: večje območje kot fazan, najmanj v neposredni bližini Maribora,
- RACA MLAKARICA: v območju, kjer so večji ribniki ter ob Dravi in Pesnici.

Preglednica 2.1: Pregled lovišč.

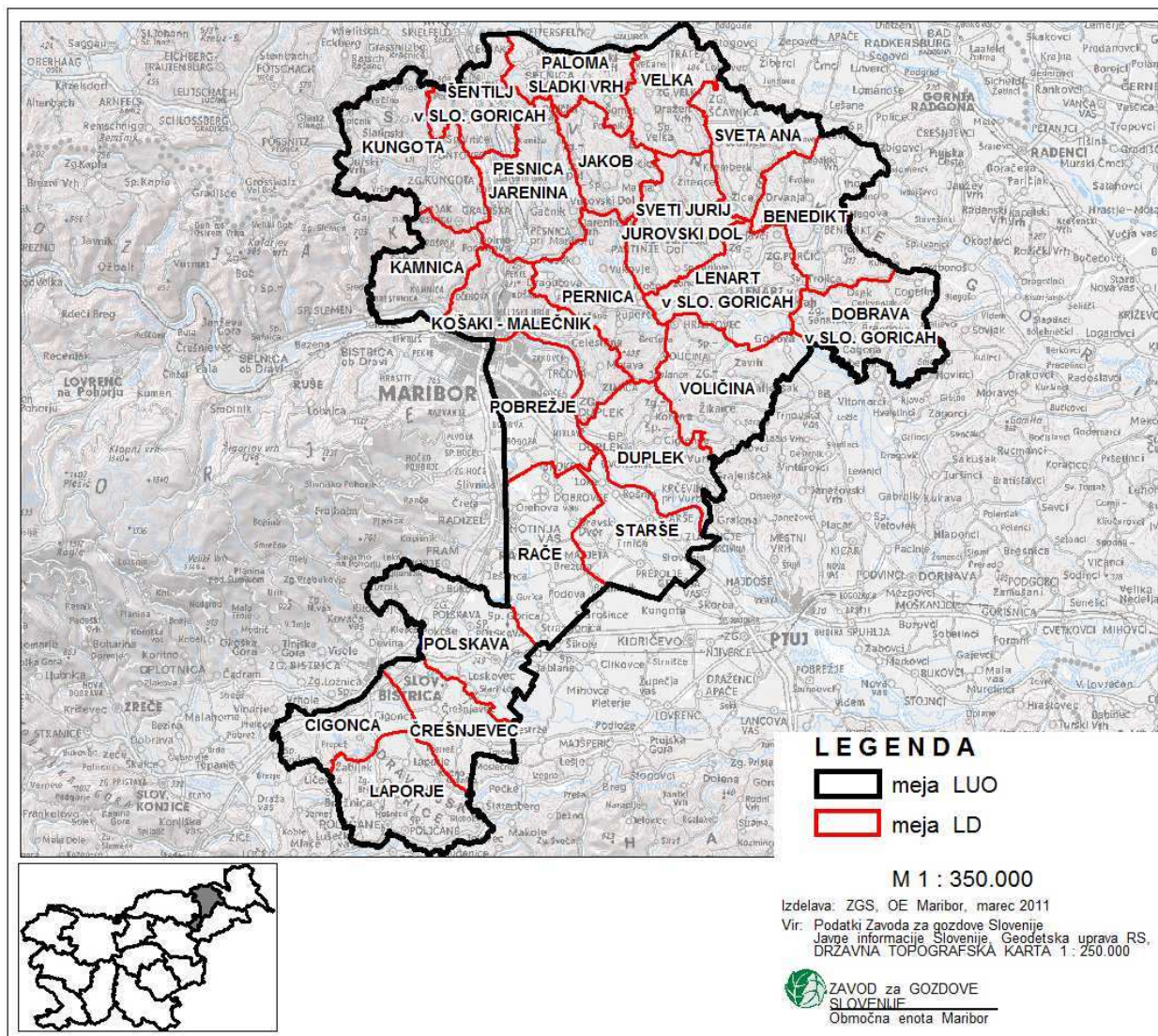
Šifra lovišča	Ime lovišča	Upravna enota	Površina (ha)		
			Skupna	Lovna	Nelovna
1001	KUNGOTA	PESNICA	4.366	4.077	289
1002	ŠENTILJ v SL. GORICAH	PESNICA	2.233	2.009	224
1003	PALOMA - SLADKI VRH	PESNICA	2.258	2.076	181
1004	KAMNICA	MARIBOR	2.302	2.065	236
1005	KOŠAKI - MALEČNIK	MARIBOR	3.369	2.560	809
1006	PESNICA - JARENINA	PESNICA	3.455	3.113	341
1007	JAKOB	PESNICA	2.166	2.011	155
1008	VELKA	PESNICA	2.658	2.480	177
1009	SVETA ANA	LENART	2.739	2.563	176
1010	SVETI JURIJ - JUROVSKI DOL	LENART	3.075	2.891	184
1011	PERNICA	PESNICA	3.423	3.188	235
1012	LENART v SL. GORICAH	LENART	3.538	3.240	298
1013	BENEDIKT	LENART	3.894	3.626	268
1014	DOBRAVA v SL. GORICAH	LENART	3.423	3.198	225
1015	VOLIČINA	LENART	3.944	3.675	269
1016	DUPLEK	MARIBOR	3.293	2.991	302
1017	POBREŽJE	MARIBOR	3.272	2.204	1.069
1018	STARŠE	MARIBOR	3.281	3.043	238
1019	RAČE	MARIBOR	3.962	3.505	457
1020	POLSKAVA	SL. BISTRICA	3.955	3.558	398
1021	ČREŠNJEVEC	SL. BISTRICA	2.472	2.287	185
1022	CIGONCA	SL. BISTRICA	2.162	2.004	158
1023	LAPORJE	SL. BISTRICA	3.725	3.416	310
SKUPAJ			72.965	65.781	7.185

V LUO je vključenih 23 lovišč v upravljanju LD v skupni površini 72.965 ha, od tega je lovnih

površin približno 90 %. Skladno z 10. čl. ZDLov-1 so iz skupnih površin lovišč izločena vsa območja naselij in zaselkov, javni in zasebni parki ter pokopališča, vrtovi in vse površine intenzivne pridelave kmetijskih kultur, ki so ograjene z ograjo. Prav tako so izločene še obore za rejo divjadi, vojaški objekti in druge urbane površine (javne ceste...). Od skupne površine LUO znaša delež nelovnih površin slabih 10 % ali 7.185 ha.

Upravno je območje razdeljeno na več upravnih enot: UE Maribor – 6 lovišč, UE Lenart – 6 lovišč, UE Pesnica – 7 lovišč in UE Slovenska Bistrica – 4 lovišča.

Povprečna velikost lovišča v LUO je 3.172 ha oziroma 2.860 ha lovne površine. Najmanjše lovišče meri 2.162 ha (Cigonca), največje pa 4.366 ha (Kungota).

Slika 1: Lovišča v X. Slovensko goriškem LUO in položaj LUO v Sloveniji

3 ŽIVLJENJSKO OKOLJE DIVJADI

Ohranjanje, vzdrževanje in izboljševanje bivalnih in prehranskih pogojev divjadi mora biti ob izvrševanju načrtovanega odvzema prednostna naloga upravljavk lovišč v LUO.

Ukrepi v življenjskem okolju divjadi, ki jih izvajajo lovišča bogatijo naravne prehranske in bivalne pogoje za prostoživeče živali. Ocenjujemo, da je življenjsko okolje divjadi v LUO še dokaj ohranjeno, z jasnim trendom slabšanja v zadnjih dveh desetletjih. Razvoj podjetništva je namreč pogojeval gradnjo infrastrukturnih objektov, še posebej cestnega omrežja, industrijskih območij, obrtnih con in logističnih objektov. Vse navedeno močno omejuje življenjski prostor divjadi v LUO.

Vse več kmetijskih površin je ograjenih za namene pašništva, kar dodatno omejuje življenjski prostor divjadi.

3.1 Opravljeni ukrepi v življenjskem okolju divjadi v letu 2012

Preglednica 3.1: Opravljeni ukrepi v življenjskem okolju divjadi v letu 2012

Vrsta ukrepa	Enota mere	Načrtovan obseg	Realiziran obseg	Stopnja uresničitve načrta (%)
1. UKREPI ZA VARSTVO IN MONITORING DIVJADI				
Ukrepi za varstvo in monitoring divjadi	ure	12.583	11.377	90
2. BIOMELIORATIVNI UKREPI				
Vzdrževanje pasišč s košnjo (ročna in strojna košnja)	ha	26,5	23,8	90
Spravilo sena z odvozom	ha	4,1	3,7	90
Priprava pasišč za divjad	ha	2,3	2,3	100
Gnojenje travnikov	ha	2,60	2,5	96
Vzdrževanje grmišč	ha	15,8	14,5	92
Vzdrževanje remiz za malo divjad	ha	48,9	47,4	97
Vzdrževanje gozdnega roba	ha	9,6	6,1	64
Izdelava in vzdrževanje kaluž	število	4	4	100
Izdelava in vzdrževanje večjega vodnega vira	število	29	29	100
Sadnja in vzdrževanje plodonosnega drevja in grmovja	število	412	347	84
Postavitev in vzdrževanje gnezdnic	število	105	101	96
3. BIOTEHNIČNI UKREPI				
Zimsko krmljenje	kg	56.120	52.240	93
Preprečevalno krmljenje	kg	150	350	233
Privabljalno krmljenje	kg	0	0	
Krmne njive	ha	21,3	20,3	95
Pridelovalne njive	ha	12,3	11,5	93
Solnice	kg	3.620	3.380	93
4. LOVSKI OBJEKTI				
Solnice (obnova in novogradnja)	število	1.485	1.277	86
Lovske preže (obnova in novogradnja)	število	296	291	98
Krmišča (obnova in novogradnja)	število	301	303	101
Lovske steze (obnova in novogradnja)	km	11,9	11,9	100

Ukrepi za varstvo in monitoring divjadi

To so ukrepi, ki jih upravljavci lovišč opravljajo predvsem v sklopu lovsko čuvske službe in so vezani na spremljanje stanja v habitatih posameznih vrst divjadi in njihovih populacijah. Upravljavci lovišč so za ukrepe varstva in monitoringa v preteklem letu zabeležili 11.377 opravljenih ur. Načrtovane ure za te ukrepe so bile realizirane 90 %.

Biomeliorativna dela

Izvedeni biomeliorativni ukrepi, s katerimi ohranjamo in izboljšujemo prehranske in bivalne razmere za divjad, so bili v večini primerov dobro realizirani. Ocenjujemo, da bi posamezna loviščalaha dosegla večjo stopnjo realizacije oziroma izvedla navedena dela v večjem obsegu, ki bo potrebno v bodoče uresničiti. Spodbudno je dejstvo, da so opravljena predvsem tista dela, ki pomenijo neposredno izboljšanje življenjskega okolja divjadi. V primerjavi z letom 2011 se je povečal obseg del za vzdrževanje grmišč in remiz za malo divjad. Menimo, da so bili ukrepi ustrezni in so dosegli svoj namen.

Biotehnični ukrepi

Skupna količina krme, ki jo kot dodatno energijo upravljavci vnašajo v lovišča ni presegla načrtovane višine in znaša 93 % načrta. V primerjavi z letom 2011 se je celotna količina krme zmanjšala za 12 ton oziroma skoraj 20 %. Spodbudno je tudi dejstvo, da se manjša delež pridelovalnih njiv, večja pa delež krmnih njiv. Še vedno se vse prepogosto kot krmo na pridelovalnih njivah prideluje koruzo, ki je v tej kmetijski krajini že tako močno zastopana.

Lovski objekti

Upravljavci so obnovili ali na novo zgradili kar 1.277 solnic, 291 lovskih prež, 303 krmišča in očistili 11,9 km lovskih stez. Menimo, da opravljena dela zagotavljajo zadostno količino lovskih objektov, ki se ohranjajo v primernem stanju ter so namenjeni zagotavljanju optimalnih pogojev za izvajanje lova.

3.2 Načrtovani ukrepi v življenjskem okolju v letu 2013

Preglednica 3.2: Načrtovani ukrepi v življenjskem okolju divjadi v letu 2013

Vrsta ukrepa	Enota mere	Predlog lovišč	Realiziran obseg 2012	Načrtovan obseg
1. UKREPI ZA VARSTVO IN MONITORING DIVJADI				
Ukrepi za varstvo in monitoring divjadi	ure	11.903	11.377	11.903
2. BIOMELIORATIVNI UKREPI				
Vzdrževanje pasišč s košnjo (ročna in strojna košnja)	ha	25,85	23,8	25,85
Spravilo sena z odvozom	ha	3,6	3,7	3,6
Priprava pasišč za divjad	ha	2,6	2,3	2,6
Gnojenje travnikov	ha	2,8	2,5	2,8
Vzdrževanje grmišč	ha	15,9	14,5	15,9
Vzdrževanje remiz za malo divjad	ha	47,4	47,4	47,4
Vzdrževanje gozdnega roba	ha	9,2	6,1	9,2
Izdelava in vzdrževanje kaluž	število	6	4	6
Izdelava in vzdrževanje večjega vodnega vira	število	30	29	30
Sadnja in vzdrževanje plodonosnega drevja in grmovja	število	321	347	321
Postavitev in vzdrževanje gnezdnic	število	92	101	92
3. BIOTEHNIČNI UKREPI				
Zimsko krmljenje	kg	56.340	52.240	56.340
Preprečevalno krmljenje	kg	350	350	350
Privabljalno krmljenje	kg	0	0	0
Krmne njive	ha	22,0	20,3	22,0
Pridelovalne njive	ha	9,2	11,5	9,2
Solnice	kg	3.370	3.380	3.370

se nadaljuje

nadaljevanje

4. LOVSKI OBJEKTI				
Solnice (obnova in novogradnja)	število	1.441	1.277	1.441
Lovske preže (obnova in novogradnja)	število	294	291	294
Krmišča (obnova in novogradnja)	število	302	303	302
Lovske steze (obnova in novogradnja)	km	10,1	11,9	10,1

Ukrepi za varstvo in monitoring:

Ukrepi ki so zajeti pod pojmom varstvo in monitoring divjadi so zaradi spreminjanja življenjskih pogojev populacij divjadi izjemno pomembni z vidika ohranjanja narave, še posebej življenjskih pogojev divjadi. V okviru javnih pooblastil je potrebno s preventivnimi pristopi zagotavljati mir v loviščih in skupaj z lovsko čuvajsko službo ter inšpekcijo opozarjati javnost na motnje v okolju. Prav tako je pomembno spremljanje vseh negativnih vplivov, ki omejujejo življenjske pogoje divjadi, pri čemur je potrebno izpostaviti predvsem kontrolo vožnje z motornimi vozili v naravnem okolju, dejavnosti potepuških psov in negativnih posledic kmetijske ter gozdarske proizvodnje.

Načrt ukrepov za varstvo in monitoring divjadi je že tretje leto zapored višji, kar je verjetno povezano z javnimi pooblastili lovišč in večjo odgovornostjo za upravljanje z lovišči, ki je navedena v koncesijskem razmerju med upravljavci lovišč in RS. Ukrepe nadzora in varovanja naravnega okolja je zaželeno realizirati, pri tem pa je še posebej važno izvajanje svetovalne vloge v javnosti. Pomembno je obveščanje lastnikov zemljišč v smislu ohranitve populacij divjadi, še posebej v času razmnoževanja in v obdobjih ostrejših klimatskih razmer (daljše zimsko obdobje, poplave, zmrzali, poledice,...).

Dopustna odstopanja realizacije načrta: Upravljalci lovišč morajo načrtovane ukrepe realizirati vsaj v višini 80 % načrtovanih ur.

Biomeliorativna dela

Večino ukrepov s tega področja je namenjenih ohranjanju in krepitvi naravnih prehranskih in bivalnih pogojev za divjad. Sem sodijo ukrepi sonaravne pridelave hrane in zagotavljanje ostalih pogojev prostoživečim živalskim vrstam (valilnice, trhla debla, koreničniki, vzdrževanje trstičij, grmišč, omejkov, gozdnih ostankov in posamičnih dreves, ter naravnih vodotokov). Od plodonosnih vrst naj se vnaša jerebika, skorš, češnja, oreh, lesnika. V letu 2013 je potrebno realizirati ukrepe vzdrževanja remiz za malo divjad.

Zgoraj navedena dela morajo v bodoče predstavljati vse višji delež v primerjavi z biotehničnimi ukrepi.

Dopustna odstopanja realizacije načrta: Obseg načrtovanih del mora biti opravljen vsaj v višini 80 %.

Biotehnični ukrepi:

So z vidika ohranjanja populacij prostoživečih živali pomembni predvsem v ostrejših obdobjih leta in v času težje dostopnosti divjadi do prehranskih virov. Predloge lovišč s področja biotehničnih ukrepov smo primerjali z dejanskimi potrebami. Priporočamo, da se na krmnih njivah sadi krmne mešanice brez uporabe herbicidov in umetnih gnojil.

Dopustno odstopanje realizacije načrta: Obseg načrtovanih del naj bo opravljen vsaj v višini 80 %.

Ukrepi, ki so neposredno vezani na gojitev in varstvo divjadi so prilagojeni cilju upravljanja s posamičnimi živalskimi vrstami in s tem povezanimi ukrepi v habitatih. Pri načrtu se smiselno upošteva tudi višino in dinamiko opravljenih del v okolju zadnjih petih let. Kljub načrtovani količini dodatnega krmljenja je potrebno vnos hrane v naravne biotope prilagajati obrodu

temeljnih plodonosnih drevesnih vrst in po potrebi zmanjšati obseg krmljenja divjadi. Polaganje koruze in ostalih žit ob bogatem obrodu gozdnega drevja v jesenskem in zgodnjem zimskem času je nepotrebno.

Zimsko krmljenje divjadi je v LUO namenjeno izključno mali divjadi (poljskemu zajcu, poljski jerebici, fazanu in raci mlakarici.) Dopustno odstopanje realizacije načrta: Količina krme se lahko preseže.

Zaradi škod od divjadi v kmetijstvu je smiselno **preprečevalno krmljenje**, ki mora temeljiti na strokovnih izhodiščih (lokacija, sestava, količin, čas). **V letu 2013** se dovoli preprečevalno krmljenje divjih prašičev v lovišču **LD Laporje** na dveh lokacijah: 1. k.o. Žabljek, parc.št.: 419/1; 2. k.o. Cigonca, parc.št.: 452/2.¹

Mrhovišča za lažji odvzem lisic in ostalih malih zveri je dopustno zalagati samo v zimskem času. Na njih naj se uporabljajo tudi ostanki živali prostoživečih vrst. Locirana naj bodo na manj izpostavljenih, človeku težje dostopnih mestih. Pri zalaganju mrhovišč je potrebno upoštevati ukrepe s področja sanitarne in veterinarske stroke.

V smislu sonaravnega upravljanja z naravnimi ekosistemi priporočamo upravljavcem predvsem intenziviranje biomeliorativnih ukrepov, ki so hkrati najcenejši sonaravni ukrep za zmanjševanje škod od divjadi v gozdu. Pozornost naj se posveča predvsem vzdrževanju gozdnega roba, sadnji, zaščiti in sprostitvi plodonosnih drevesnih ter grmovnih vrst. Košnja, čiščenje in revitalizacija zaraslih travnikov v gozdnem prostoru ter vzdrževanje remiz za malo divjad, naj predstavlja tekoče opravilo lastnikov zemljišč in lovcev.

Lovski objekti

Temeljni namen solnic v okolju je zagotavljanje dodatne ponudbe mineralov rastlinojedi divjadi, ki ji olajša spomladanski prehod na sočno naravno hrano, kakor tudi lažje opazovanje in doseganje načrta odvzema. Zalaganje v zmernih količinah (največ 3 kg na solnico na leto) je dovoljeno le v spomladanskih mesecih. Postavljanje solnic v mladovjih in sestojih v obnovi ni dovoljeno, prav tako ni dovoljeno zalaganje solnic ob cestah in v območju gozdnih rezervatov. Solnice za divjad se ne smejo nameščati na način, ki omogoča vnos soli v vodni biotop, v nobenem primeru pa v razdalji manjši od 50 m od vodnega biotopa.

Lovske kočice in bivaki sicer ne služijo neposredno upravljanju z divjadjo, vendar so za zagotavljanje pogodbenih obveznosti koncesionarja nujno potrebne.

Pri načrtu gradnje in obnove visokih prež smo v celoti upoštevali predloge lovišč, saj so predvidena dela na tem področju povezana predvsem s potrebami upravljavcev lovišč pri izvajanju monitoringa divjadi in lovu.

Načrtovanih obnov oz. novogradenj lovskih objektov ni potrebno realizirati, preseganje je dovoljeno.

3.3 Škode na kmetijskih kulturah in domači živini

Preglednica 3.3: Škoda, ki jo je povzročila divjad v letu 2012

Vrsta divjadi	Kultura	Izplačana škoda	
		2012	EUR / 100 ha
srna	kulture	179,00	0,27
	sadno drevje	686,65	1,04
skupaj srna		865,65	1,32
divji prašič	travniki	0,00	0,00
	kulture	240,00	0,36
skupaj divji prašič		240,00	0,36
SKUPAJ PARKLJARJI		1.105,65	1,68

¹ Upoštevana pripomba MKO z dne 26.3.2012

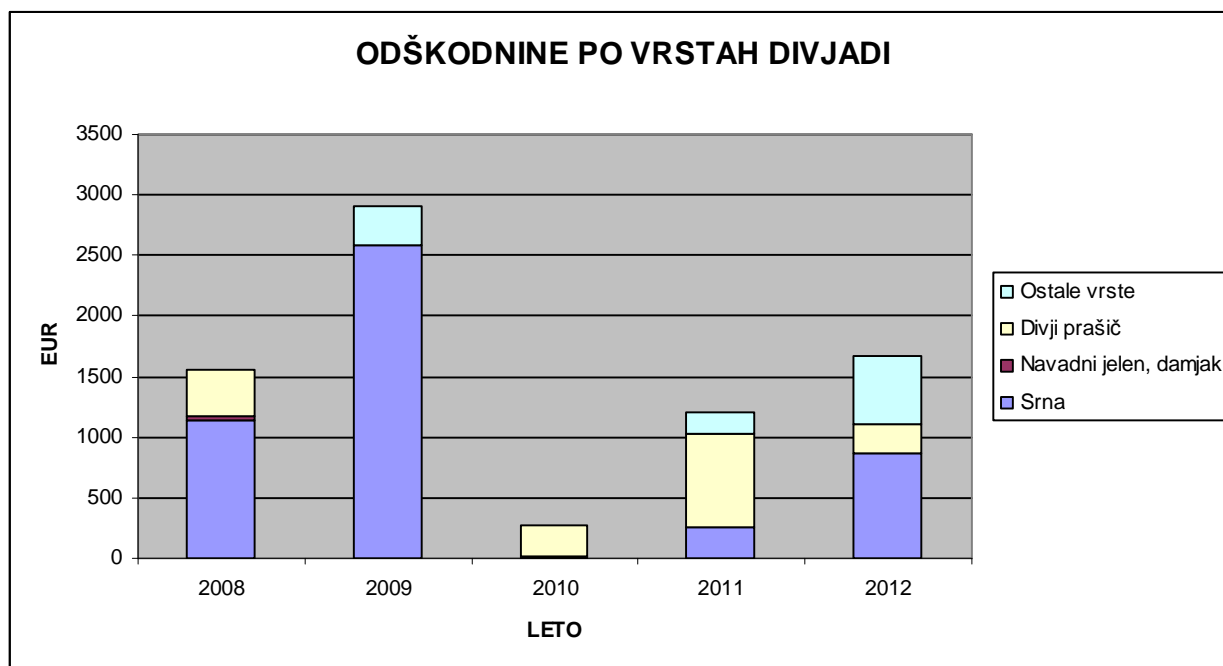
nadaljevanje

siva vrana		372,00	0,57
lisica		120,00	0,18
jazbec		78,50	0,12
SKUPAJ OSTALE VRSTE		570,50	0,87
VSE SKUPAJ		1.676,15	2,55

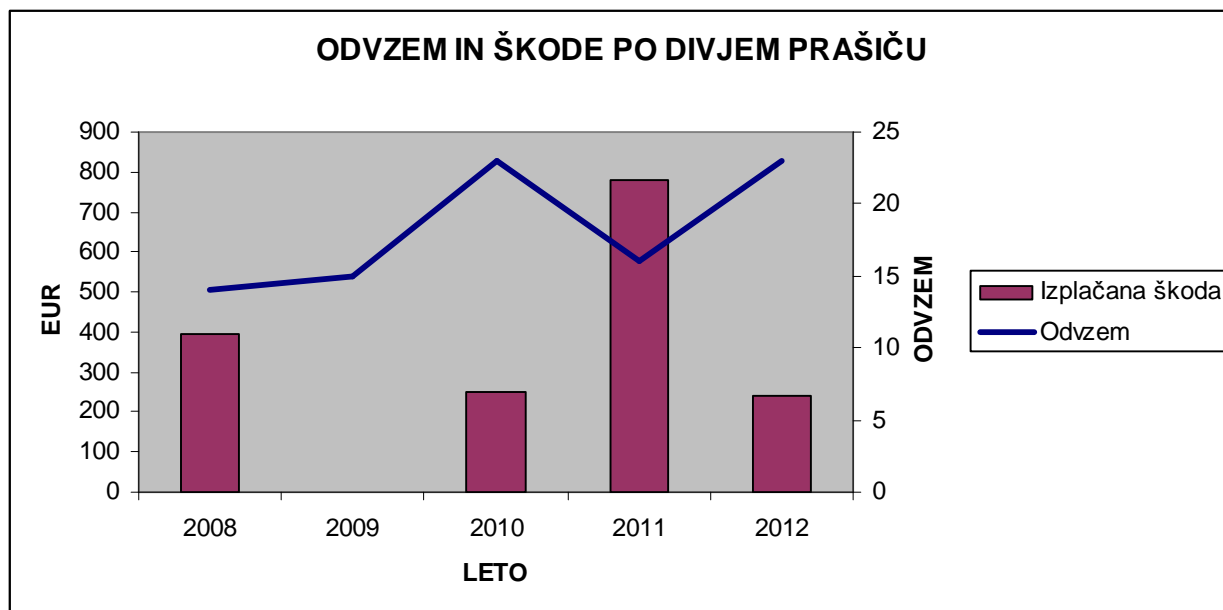
Izplačana škoda od divjadi na lovnih površinah v letu 2012 znaša skupno 1.676,15 EUR. V primerjavi z letom 2011 je izplačanih škod od divjega prašiča za 70 % manj, delež izplačanih škod od srnjadi pa je višji za 340 %. Precej se je povečal tudi delež izplačanih škod povzročenih od drugih vrsta, predvsem od sivih vran, ki je v primerjavi z letom 2011 višji za 290 %.

Kljub uradnim evidencam o višini škod ugotavljamo, da se močno povečuje vpliv sive vrane v okolju, tako na kmetijskih kulturah, kot nepremičninah (stanovanjskih in gospodarskih objektih). Že več let opozarjamo na problem visoke številčnosti vrste, ki bo rešljiv le s skupnimi prizadevanji upravljavcev lovišč, lastnikov in državnih organov.

Pri pojasnjevanju vzroka za škode od divjadi je potrebno upoštevati glavne povzročitelje in jih povezati z ostalimi dejavniki okolja, kot so klimatski pogoji med letom, trajanje snežne odeje, rodnotost prizadete kulture v letu, sezonske razmere, obrod plodonosnih drevesnih vrst itd.

Slika 2: Dinamika škod po vrstah divjadi v LUO za obdobje 2008 - 2012

Slika 3: Škode in odvzem divjih prašičev v obdobju 2008 - 2012

Za škodo, ki jo povzroči divjad na nelovnih površinah v lovišču odgovarja upravljavec, v kolikor je škoda nastala po njegovi krivdi (krivdna odgovornost), sicer pa Republika Slovenija. Zaradi specifičnosti tovrstnih škodnih primerov lahko prihaja v določenih primerih do precej visokih zneskov odškodnine. Slednje so v veliki meri posledica ažurnosti prijav, ki so odvisne od seznanitve javnosti ter lovišč s postopki (prijave, ocenitve). Zaradi navedenega te primere obravnavamo ločeno, saj močno vplivajo na ostale vrste škod od divjadi in jih ne moremo vključiti v skupno analizo gibanja škod.

Opravljeni ukrepi za preprečevanje škod od divjadi v letu 2012

Preglednica 3.4: Opravljeni ukrepi za preprečevanje škod od divjadi 2012

Vrsta ukrepa	Število objektov	Opravljene ure
tehnična in kemična sredstva	49	1.855

Največkrat uporabljeni ukrepi za zaščito so različna kemična odvrčala za divjad.

Načrtovani ukrepi za preprečevanje škod v letu 2013

Preglednica 3.5: Načrtovani ukrepi za preprečevanje škod 2013

Vrsta ukrepa	Število objektov	Načrtovane ure
tehnična in kemična sredstva	51	2.342

Za varovanje človekovega premoženja pred škodami od divjadi naj se lovišča poslužujejo električnih pastirjev, žičnih in plastičnih ograj, optičnih in zvočnih naprav, ter kemičnih odvrčal. Lastnike zemljišč morajo lovišča skladno s 53. členom ZDLov-1 ustrezno podučiti o načinu varovanja in uporabi sredstev za zaščito. Na predelih cest, kjer je evidentiran povečan povoz, je potrebno namestiti ustrezna sredstva za odvrčanje divjadi, hkrati pa od upravljavca ceste zahtevati postavitve prometnega znaka o nevarnosti prehoda divjadi.

Način obravnave škod od divjadi v letu 2013

Dolžnost preprečevanja škode nalaga lovski zakonodaja tako upravljavcu lovišča kot lastnikom

zemljišč. Ukrepi ki jih mora lovsko organizacija izvajati morajo biti določeni v letnih načrtih lovišč. ZDLov-1 ne našteva, kateri so ti ukrepi, pač pa v 53. členu določa, da lovišča skupaj z lastniki kmetijskih zemljišč in gozdov določijo medsebojne pravice in obveznosti v zvezi z uporabo zaščitnih sredstev in preprečevanjem škod od divjadi in na divjadi. Fizična ali pravna oseba (lastnik zemljišča) mora na primeren način kot dober gospodar narediti vse potrebno, da obvaruje svoje premoženje pred nastankom škode. Lastniki morajo uporabljati in vzdrževati zaščitna sredstva, ki jih je upravljavec lovišča dolžan priskrbeti. Sodelovanje lovske organizacije z lastniki pri zaščiti kmetijskih in gozdnih kultur pred škodo, ki jo lahko povzroči divjad, je obvezno. Lastnik, zakupnik ali drug uporabnik zemljišča, ki ne dovoli upravljavcu lovišča zavarovanja zemljišča, ga pri tem ovira, ali odstrani sredstva oziroma ovire za preprečevanje škode, ne dovoli oziroma preprečuje izvajanje lova, namerno poškoduje ali odstrani lovske objekte, oziroma ne ravna v skladu z ZDLov-1, nima pravice do povrnitve škode, ki jo povzroči divjad na teh površinah.

Pri škodah moramo ločiti povzročitelje škod, oziroma kdo za škodo odgovarja glede na to, kje je le-ta nastala.

ŠKODA NA PREMOŽENJU

A. Za škodo, ki jo povzroči divjad, na lovni površini v lovišču in lovišču s posebnim namenom odgovarja upravljavec lovišča. Postopek prijave in sklenitve sporazuma o višini odškodnine:

1. **Oškodovanec** mora v roku treh dni od dneva, ko je škodo opazil, pisno prijaviti nastalo škodo **pooblaščenцу upravljavca**, katerega osebne podatke in naslov do 31. 12. tekočega leta upravljavec javno objavi na krajevno običajen način. **Pooblaščenec lovišča ali lovišča s posebnim namenom** v osmih dneh po prijavi škode opravi ogled kraja dogodka in ob tem svoje ugotovitve zapiše v poseben obrazec.
2. Če se oškodovanec in pooblaščenec upravljavca, na kraju ogleda ali v osmih dneh, ne sporazumeta o višini odškodnine, pošlje oškodovanec pisno prijavo škode območni komisiji za ocenjevanje škode na kmetijskih in gozdnih kulturah pri LUO.
3. Komisijo za določanje višine škode na kmetijskih in gozdnih kulturah, sestavljajo predsednik ali njegov namestnik, ter dva člana ali njuna namestnika. En član komisije in njegov namestnik sta usposobljena za kmetijsko stroko, drugi član komisije in njegov namestnik pa za gozdarsko in lovsko stroko. Komisija zaseda v tričlanski sestavi in odloča z večino glasov. V delu komisije sodeluje tudi lovski inšpektor oziroma inšpektorica brez pravice glasovanja.
4. Na podlagi ocene komisije, ki mora opraviti ogled najpozneje v petnajstih dneh od prijave, poizkusita oškodovanec in upravljavec skleniti sporazum o plačilu odškodnine.
5. **Oškodovanec ali upravljavec**, ki se ne strinja z odločitvijo komisije, **lahko s tožbo zahteva**, da o odškodnini **odloči pristojno sodišče**. Tožbo morata vložiti najkasneje v treh letih od dneva, ko je škoda nastala. Sodišče tožbo zavrže, če oškodovanec ni vložil pisne prijave v skladu s prvim in drugim odstavkom tega člena.

Pri ocenjevanju škode je potrebno smiselno upoštevati izvajanje predpisanih zaščitnih ukrepov, glede na vrsto kulture oziroma način pridelave. Vse kulture intenzivne pridelave, (intenzivni sadovnjaki, površine za pridelavo povrtnin...) je potrebno ustrezno zaščititi v skladu s predpisi, ki jih podajo soglasodajalci za postavitev in obratovanje omenjenega objekta. Te kulture se skladno z 10. čl. ZDLov-1 izloči iz lovni površin lovišč.

Odškodnina za povzročeno škodo mora nadomestiti dejansko povzročeno škodo. LD mora voditi pregled opravljenih ukrepov, dokazila o izvedbi preventivnih zaščitnih ukrepov ter vrsto in količino tehničnih in kemičnih sredstev, ki jih nudi lastnikom kot ukrep za preprečevanje škod. Z navodili uporabe repelentov je potrebno seznaniti oškodovance in kontrolirati pravilno izvedbo.

- B. Za škodo, ki jo povzroči divjad, **na nelovnih površinah** v lovišču in lovišču s posebnim namenom je odgovoren upravljavec lovišča, če je storjena po njegovi krivdi (krivdna odgovornost), sicer pa Republika Slovenija. Postopek prijave in sklenitve sporazuma o višini odškodnine:
1. Oškodovanec mora v roku treh dni od dneva, ko je škodo opazil, pisno prijaviti nastalo škodo krajevno pristojni območni enoti Zavoda za gozdove Slovenije.
  2. Pooblaščen oseba območne enote Zavoda za gozdove Slovenije v osmih dneh po prijavi škode opravi ogled kraja dogodka in ob tem svoje ugotovitve zapiše v *Zapisnik o nastanku škode, ki jo povzročila divjad*.
  3. Če se oškodovanec in pooblaščen oseba ne sporazumeta o višini odškodnine, na kraju ogleda ali v osmih dneh, pošlje oškodovanec pisno prijavo škode ministrstvu, pristojnemu za divjad in lovstvo.
  4. Oškodovanec, ki se ne strinja z odločitvijo ministrstva, pristojnega za divjad in lovstvo, lahko s tožbo zahteva, da o odškodnini odloči pristojno sodišče. Tožbo mora vložiti najkasneje v treh letih od dneva, ko je škoda nastala. Sodišče tožbo zavrže, če oškodovanec ni vložil pisne prijave v skladu s prvim in drugim odstavkom tega člena.
- C. Za škodo, ki jo povzročajo **zavarovane vrste prostoživečih živali** odgovarja R Slovenija, ki je vrste zavarovala. **Škodo ocenjuje pooblaščen delavec ZGS**, ki sestavi predpisan zapisnik in ga posreduje na ARSO.

ŠKODA NA ZDRAVJU LJUDI

je tista, ki jo divjad povzroči neposredno zdravju človeka in je vsa nepremoženjska škoda, ki je nastala oškodovancu zaradi delovanja divjadi.

ŠKODA POVZROČENA Z IZVAJANJEM LOVA

je vsaka škoda, ki so jo pri izvrševanju lova povzročili lovci, gonjači ali drugi udeleženci lova in lovski psi.

Za škodo, povzročeno z izvrševanjem lova s strelnim orožjem, odgovarja upravljavec, ne glede na krivdo (objektivna odgovornost). Za ostalo škodo nastalo pri izvrševanju lova in upravljanja z loviščem ali loviščem s posebnim namenom, ima oškodovanec pravico neposredno uveljavljati škodo od povzročitelja.

ŠKODA NA DIVJADI

je premoženjska in ekološka škoda, povzročena z neposrednim protipravnim uničenjem, poškodovanjem ali prilastitvijo divjadi, njenih legel in gnezd ali povzročena posredno s protipravnimi posegi v prostor, ki spreminja, krči ali uničuje habitate, naravne prehode (biokoridorje) in druge za obstoj divjadi pomembne dejavnike.

Odgovoren je tisti, ki je ravnal namenoma ali iz malomarnosti (krivdna odgovornost).

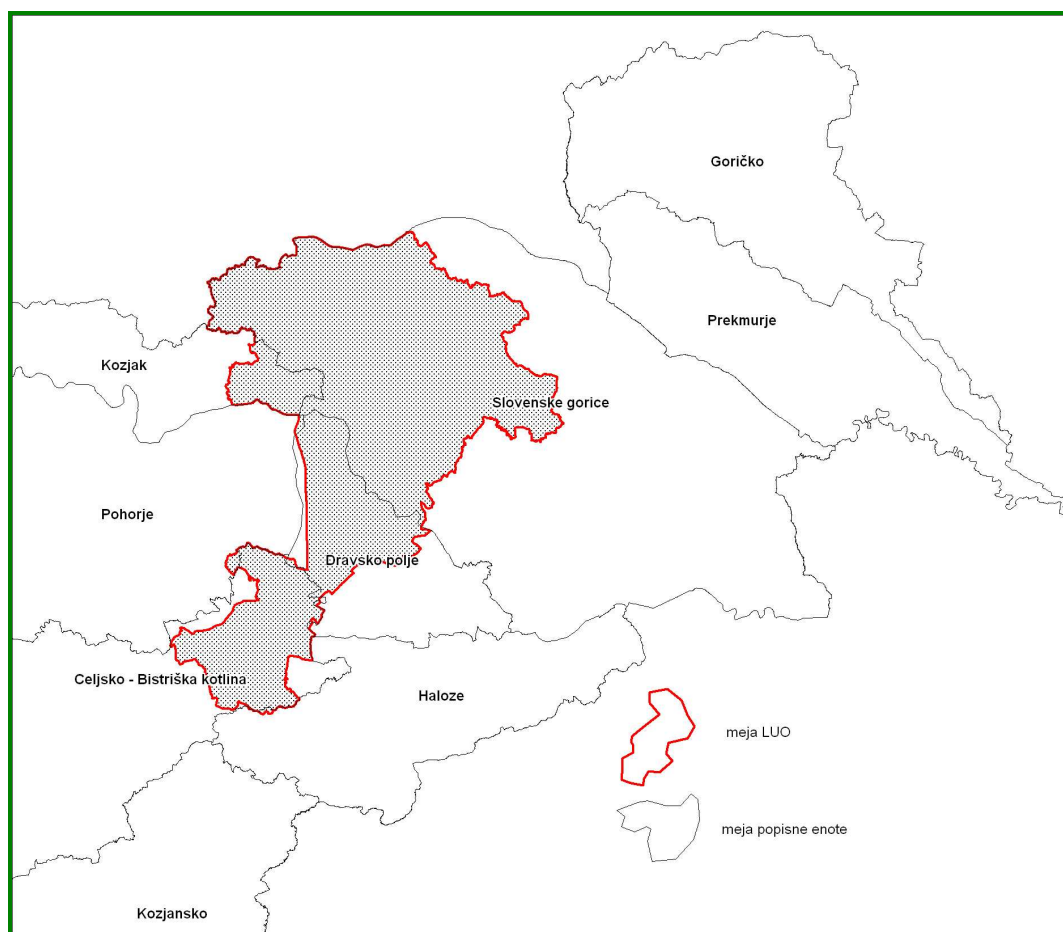
Za škodo na divjadi ob trku s premikajočim se vozilom, odgovarja voznik vozila, kolikor se ugotovi, da ni vozil v skladu s predpisi, upravljavec lovišča, kolikor se ugotovi, da je škoda nastala zaradi dejanj upravljavca, ali upravljavec za škodo na divjadi in voznik za škodo na vozilu, kolikor sta oba storila vse potrebno, da do škode ne bi prišlo.

3.4 Vpliv rastlinojede divjadi na pomlajevanje gozda

V letih 2009 in 2010 se je po celi Sloveniji opravil popis objedenosti gozdnega mladja po prenovljeni in racionalnejši metodi, ki bo na podlagi dolgoročnega in periodičnega izvajanja omogočala korektnije analize, tudi s pomočjo statističnih orodij. Osnova za izvedbo popisa predstavljajo popisne enote, ki ob upoštevanju težko prehodnih ovir in populacijskih območij rastlinojede parkljaste divjadi, združujejo med seboj si podobne gozdnogospodarske enote glede na območne rastiščno-gojitvene tipe.

Na območju OE Maribor smo izvedli popis po novi metodi v letu 2009 za popisni enoti Pohorje in Celjsko - Bistriška kotlina. V letu 2009 se je popisalo v dveh popisnih enotah skupno 37 ploskev. Z popisom smo v letu 2010 zajeli še ostale popisne enote v GGO in sicer smo v štirih popisnih enotah izvedli popis na 159 ploskvah.

Slika 4: Popisne enote v lovsko upravljavskem območju

Iz slike je razvidno, da na območju LUO ležijo štiri popisne enote in sicer največji delež zavzema enota **Slovenske gorice**, ki leži na severnem delu LUO in zavzema področja dvanajstih lovskih družin. Sledi enota **Dravsko polje**, ki zavzema področje petih lovskih družin. Na jugu LUO leži popisna enota **Celjsko – Bistriška kotlina**, ki zavzema področje štirih lovišč. Majhen delež površine v LUO zavzema popisna enota **Kozjak** na območju ene lovske družine.

Ker je bil popis po novi metodi izveden prvič, še ne moremo analizirati trendov objedanja, za kar bo potreben vsaj še en popis.

V preglednici 3.6. prikazujemo podatke za celotno LUO in ne po teh popisnih enotah, saj je le tako možna določena primerjava s prejšnjimi popisi. Podatki popisa v letu 2010 sicer kažejo, da

naj bi bila v povprečju objedenost mladja nižja kot v preteklosti. Neposredna primerjava popisnih podatkov je zaradi izvajanja popisa na povsem drugih ploskvah neprimerna, saj so deleži posamezne drevesne vrste v mladju različni.

Ker je pri popisu mreža ploskev redka, je kakršnokoli sklepanje o razlikah v gostoti srnjadi med posameznimi deli LUO na podlagi teh podatkov nemogoče, ker tudi sam popis ni bil izveden s tem namenom. Osnovni namen popisa je povsem drugačen.

S popisi v prihodnje se bo skušalo ugotoviti, ali preraščanje posameznih drevesnih vrst v višje višinske razrede zagotavlja ustrezno obnovo gozda.

Preglednica 3.6: Analiza objedenosti gozdnega mladja v letu 2010 v Slovensko goriškem LUO

Skup. DV	% DV	< 15cm	R1 15-30cm		R2 30-60cm		R3 60-100cm		R4 100-150cm		Skupaj R1-R4	
		št./ha	št./ha	obj. %	št./ha	obj. %	št./ha	obj. %	št./ha	obj. %	št./ha	obj. %
Smreka	3	572	1.192	14	1.774	33	718	49	271	25	3.955	29
Jelka			54	25							54	25
Bori	2	163	623	9	1.192	6	488		406		2.709	5
Ostali iglavci					14						14	
Bukev	23	10.862	15.211	13	13.978	25	4.578	27	826	15	34.594	20
Hrasti	14	10.372	11.093	12	1.544	39	284	43	41	33	12.963	16
Plemeniti listavci	36	16.988	8.980	17	2.655	25	637	34	163	17	12.434	20
Drugi trdi listavci	20	13.721	9.251	44	4.727	55	1.138	74	176	77	15.292	50
Mehki listavci	2		163	8	461	44	190	50	27		840	37
Iglavci	4	735	1.869	12	2.980	22	1.206	29	677	10	6.732	19
Listavci	96	51.944	44.698	20	23.365	32	6.827	37	1.233	24	76.123	25
Skupaj	100	52.679	46.568	20	26.345	31	8.032	35	1.910	19	82.855	25

Obseg objedenosti gozdnega mladja v lovsko upravljavskem območju moramo gledati predvsem v luči naslednjih dejstev:

- V gozdnogospodarskem območju je po podatkih območnega načrta glede na model 67 % premalo mladovij.
- V gozdnogospodarskem območju je glede na model 31 % premalo sestojev v obnovi.
- Gozdovi so po jesenski žetvi pridelkov edini vir prehranske osnove za srnjad, kot glavno vrsto parkljaste divjadi z vplivom na objedanje mladja.

V nadaljevanju prikazujemo podrobnejše podatke popisa gozdnega mladja za posamezno popisno enoto v okviru LUO. Za popisno enoto prikazujemo tudi površine in delež razvojnih faz, ter deleže posameznih drevesnih vrst v razredu 100 do 150 cm

Preglednica 3.7: Število popisanih osebkov in njihov delež po višinskih razredih za posamezno popisno enoto

POPISNA ENOTA 03 – DRAVSKO POLJE												
Skup. DV	< 15cm		R1 15-30cm		R2 30-60cm		R3 60-100cm		R4 100-150cm		Skupaj R1-R4	
	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%
Smreka	392	3,1	582	2,2	832	4,8	342	5,9	194	12,1	1.950	3,8
Bori	196	1,6	1.152	4,3	2.109	12,2	696	12,1	353	22,0	4.310	8,3
Ostali iglavci	1.275	10,2	1.186	4,4	992	5,7	433	7,5	125	7,8	2.737	5,3
Bukev	686	5,5	1.745	6,5	479	2,8	182	3,2	57	3,5	2.463	4,8
Hrasti	6.667	53,1	12.212	45,2	2.862	16,6	308	5,3	68	4,2	15.450	29,9
Plemeniti listavci	196	1,6	1.688	6,2	1.026	5,9	342	5,9	46	2,9	3.101	6,0
Drugi trdi listavci	3.137	25,0	8.176	30,2	8.130	47,1	2.782	48,2	582	36,2	19.669	38,1
Mehki listavci		0,0	296	1,1	844	4,9	684	11,9	182	11,3	2.007	3,9
Iglavci	1.863	14,8	2.919	10,8	3.934	22,8	1.471	25,5	673	41,9	8.997	17,4
Listavci	10.686	85,2	24.116	89,2	13.341	77,2	4.299	74,5	935	58,1	42.691	82,6
Skupaj	12.549	100,0	27.035	100,0	17.275	100,0	5.770	100,0	1.608	100,0	51.688	100,0
%			52,3		33,4		11,2		3,1		100,0	

POPISNA ENOTA 04 – SLOVENSKE GORICE												
Skup. DV	< 15cm		R1 15-30cm		R2 30-60cm		R3 60-100cm		R4 100-150cm		Skupaj R1-R4	
	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%
Smreka	915	1,2	1.394	1,9	828	2,4	174	1,8	109	7,1	2.505	2,1
Jelka		0,0	131	0,2	152	0,4	22	0,2		0,0	305	0,3
Bori	305	0,4	479	0,7	457	1,3	44	0,4		0,0	980	0,8
Bukev	18.099	24,1	34.806	48,2	26.028	74,5	8.146	82,0	1.154	74,6	70.134	59,1
Hrasti	9.761	13,0	5.924	8,2	545	1,6	240	2,4		0,0	6.708	5,7
Plemeniti listavci	32.435	43,1	16.771	23,2	4.008	11,5	653	6,6	174	11,3	21.607	18,2
Drugi trdi listavci	13.726	18,2	12.633	17,5	2.810	8,0	610	6,1	109	7,1	16.161	13,6
Mehki listavci		0,0	44	0,1	87	0,2	44	0,4		0,0	174	0,1
Iglavci	1.220	1,6	2.004	2,8	1.438	4,1	240	2,4	109	7,1	3.790	3,2
Listavci	74.021	98,4	70.178	97,2	33.477	95,9	9.692	97,6	1.438	93,0	114.785	96,8
Skupaj	75.241	100,0	72.182	100,0	34.915	100,0	9.932	100,0	1.546	100,0	118.575	100,0
%			60,9		29,4		8,4		1,3		100,0	

POPISNA ENOTA 08 – CELJSKO-BISTRISKA KOTLINA												
Skup. DV	< 15cm		R1 15-30cm		R2 30-60cm		R3 60-100cm		R4 100-150cm		Skupaj R1-R4	
	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%
Smreka	4.556	6,1	8.054	12,8	6.250	17,5	1.988	17,7	328	9,4	16.620	14,7
Jelka	3.847	5,1	1.885	3,0	1.475	4,1	553	4,9	41	1,2	3.955	3,5
Bori	101	0,1	82	0,1	41	0,1			20	0,6	143	0,1
Ostali iglavci			20	0,0							20	0,0
Bukev	7.087	9,5	14.878	23,7	15.390	43,2	5.861	52,2	2.070	59,1	38.198	33,8
Hrasti	33.816	45,3	20.575	32,8	3.586	10,1	143	1,3	41	1,2	24.345	21,5
Plemeniti listavci	10.428	14,0	5.799	9,3	1.516	4,3	184	1,6	41	1,2	7.541	6,7
Drugi trdi listavci	14.478	19,4	10.779	17,2	6.496	18,2	2.049	18,2	717	20,5	20.042	17,7
Mehki listavci	405	0,5	615	1,0	881	2,5	451	4,0	246	7,0	2.193	1,9
Iglavci	8.505	11,4	10.041	16,0	7.767	21,8	2.541	22,6	389	11,1	20.739	18,3
Listavci	66.214	88,6	52.646	84,0	27.870	78,2	8.689	77,4	3.115	88,9	92.319	81,7
Skupaj	74.719	100,0	62.687	100,0	35.637	100,0	11.230	100,0	3.504	100,0	113.058	100,0
%			55,4		31,5		9,9		3,1		100,0	

Preglednica 3.8: Površina in delež posamezne razvojne faze po popisnih enotah

POPISNA ENOTA 03 – DRAVSKO POLJE		
RAZVOJNA FAZA	POVRŠINA (ha)	DELEŽ (%)
Mladovje	129,07	2,96
Drogovnjak	1834,29	42,08
Debeljak	1178,85	27,04
Sestoj v obnovi	269,59	6,18
Ostale RF	947,32	21,73

POPISNA ENOTA 04 – SLOVENSKE GORICE		
RAZVOJNA FAZA	POVRŠINA (ha)	DELEŽ (%)
Mladovje	1.336,12	3,78
Drogovnjak	11.820,89	33,41
Debeljak	19.371,87	54,75
Sestoj v obnovi	1.817,62	5,14
Ostale RF	1.036,15	2,93

POPISNA ENOTA 08 – CELJSKO - BISTRŠKA KOTLINA		
RAZVOJNA FAZA	POVRŠINA (ha)	DELEŽ (%)
Mladovje	1.335,88	3,68
Drogovnjak	9.418,65	25,96
Debeljak	20.449,40	56,37
Sestoj v obnovi	4.629,02	12,76
Ostale RF	445,71	1,23

Mladje v Slovensko goriškem LUO je manj objedeno kot je povprečna objedenost mladja v slovenskih gozdovih. Upoštevajoč pomladitveni potencial (število mladja posamezne drevesne vrste na ploskvah) ugotavljamo, da vse drevesne vrste uspešno preraščajo v višje višinske razrede.

Ocenjujemo, da ugotovljena stopnja objedenosti gozdnega mladja ne ogroža razvoja gozdov, vpliva pa na uspešnost pomlajevanja najbolj objedenih vrst, ki je lokalno lahko bolj izrazito.

Glede na to, da je stopnja objedenosti mladja odvisna na eni strani od številčnosti rastlinojede divjadi, na drugi pa od razpoložljive hrane v okolju (delež gozdov, pomlajenih površin, razporeditev gozdov, rabe kmetijskih zemljišč) ter vremenskih razmer v posameznem letu, je direktno sklepanje na gostoto divjadi samo na osnovi stopnje objedenosti mladja neprimerno.

4 ŽIVALSKÉ VRSTÉ - DIVJAD

4.1 Srna (*Capreolus capreolus*)

Prostorski okvir obravnave

Prostorski okvir obravnave srne je celotno lovsko upravljavsko območje.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

V **preteklem letu** je bilo iz narave odvzetih 2.774 živali, kar pomeni 103 % glede na načrt. Spolna struktura odvzema je bila v razmerju 1: 1. Spolno razmerje odvzema v razredu mladičev je 45 % moških in 55 % ženskih osebkov, v razredu enoletnih 57 % moških in 43 % ženskih osebkov in v razredu starejših 50 % moških in 50 % ženskih osebkov. Starostni razred mladiči predstavlja 37 %, razred enoletnih 23 % in razred starejših 41 % odvzema. Glede na realizirano predstavljajo ugotovljene izgube 30 %, kar je skoraj 2 % več kot povprečje zadnjih petih let. Od tega je bilo 83 % nenaravnih in 17 % naravnih izgub. Med nenaravnimi izgubami je bil najpogostejši vzrok povoz, in sicer s 60 %, sledijo izgube zaradi klateških psov (14 %), poškodb (8 %) in pokosa (6 %). Med naravnimi izgubami je najpogostejši vzrok bolezen (3 % od vseh izgub). Pri 6 % izgub vzrok ni poznan. Pri starejših osebkih je zabeležen večji delež izgub pri srnah kot pri srnjakih. Razmerje izgub M : Ž je bilo v preteklem letu 1 : 2,4.

V zadnjem **petletnem obdobju** znaša realizacija odvzema glede na načrt 100 %, kar povprečno pomeni odvoz 2.712 živali na leto oziroma 4,1 živali na 100 hektarjev lovne površine. V strukturi odvzema je bila moška in ženska srnjad zastopana v razmerju 49,7 % : 50,3 %. Delež mlade srnjadi (mladičev in enoletne srnjadi) je v odvzemu znašal 60 %. Odvoz srnjadi je bil izvršen v skladu z načrtovano strukturo. Odstreljenih je bilo za 82 % več dvo- in več letnih srnjakov kot srn, kar je predvsem posledica nesorazmernega poseganja z odstrelom med ti dve kategoriji. V zadnjih dveh letih je odstrel dve- in več letne srnjadi med spoloma bolj uravnotežen. Izgube srnjadi predstavljajo 28,6 % vse izločene srnjadi iz lovišč. Med izgubami so dve- in več letne srne zastopane z 40 %, mladiči Ž 12 %, mladice 12 %, dve- in več letni srnjaki 15 %, mladiči M 10 % in lanščaki z 9 %. Izgube dve- in več letnih srn so 2,6 krat višje, kot izgube dve- in več letnih srnjakov. Spolno razmerje izgub (moški : ženski spol) znaša 35 : 65. V zadnjih dveh letih se je sicer zmanjšal delež izgub dve- in več letnih srn v primerjavi s srnjaki. Po vzrokih izgub je največ posledica povoza na cestah (62 %). Med ostalimi vzroki izgub sledijo izgube zaradi klateških psov (15 %), neznani vzrok (10 %), košnja in poškodbe (6 %) in ostali vzroki skupno 7 %.

Povprečne telesne mase srnjadi se v zadnjih petih letih bistveno ne spreminjajo. Tudi analize gibanja povprečnih mas posamezne kategorije srnjadi in mas rogovja srnjakov v okviru posameznega lovišča ne kažejo trenda sprememb. V povprečju so dve- in večletni srnjaki za 2,8 kg težji od srn. Gibanje mas rogovja kaže spremembo v zadnjem letu, ko beležimo občuten porast mase, kar je po našem mnenju posledica mile zime in ugodnega ostalega dela leta.

Ocena stanja populacije

Srna, kot temeljna vrsta divjadi v vseh loviščih, je v območju enakomerno zastopana. Ocenjujemo, da je številčno stanje v populaciji srne stabilno in okoljsko neproblematično. Ugotavljamo, da je dobra usklajenost srnjadi z okoljem posledica odvzema, ki je bil v zadnjem srednjeročnem obdobju dobro realiziran. Spolna struktura populacije je delno v korist ženske srnjadi, kar je s stališča biologije vrste naravno. Srnjad je dobro zastopana v okolici urbanih območij z večjo heterogenostjo kmetijskih kultur, ter na območjih manjše gozdnatosti in višjega deleža gozdnih robov. Ocenjujemo, da je zdravstveno stanje srnjadi dobro, saj ne beležimo pojave bolezni v večjem obsegu. Višina naravnih izgub, trendi telesnih mas in rogovja v zadnjih letih pa se bistveno ne spreminjajo.

Usklajenost populacije srnjadi z ostalimi živalskimi vrstami je dobra, saj nismo zaznali negativnih medvrstnih odnosov.

Prilagojeni cilji

Cilj upravljanja s populacijo je ohraniti obstoječo številčnost.

Ukrepi in usmeritve

V letu 2013 načrtujemo odvzem **2.705** živali, kar je enako lanskem načrtu in nekoliko pod lansko realizacijo in strukturo odvzema kot je zapisano v spodnji preglednici.

Preglednica 4.1: Načrt odvzema srne po strukturi

Mladiči M	541 živali (20 %)	Mladiči Ž	541 živali (20 %)
Lanščaki	270 živali (10 %)	Mladice	270 živali (10 %)
Srnjaki 2+	541 živali (20 %)	Srne 2+	542 živali (20 %)
SKUPAJ 2.705 živali (100 %)			

Intenziteta odvzema srnjadi v loviščih naj bo čim bližje odvzemu 4,0 živali na 100 hektarjev lovne površine lovišča.

Lovišča ne smejo voditi t.i. pravilnega in nepravilnega odstrela srnjakov.

Pri izvajanju načrtovanega odvzema z odstrelom v razredu mladičev obeh spolov naj bo poudarek na tem, da je potrebno izvršiti količinsko zadosten odvzem v tej starostni kategoriji, pri tem pa je njihov spol drugotnega pomena.

Povečati je potrebno intenzivnost lova v delih lovišč ob prometnicah in s tem zmanjšati izgube zaradi prometa.

Časovna in prostorska dinamika ter ostali kriteriji odvzema

Pri razdelitvi odvzema srnjadi po loviščih je potrebno upoštevati odstopanja od načrta v preteklem (preteklih) letu (letih).

V načrtu odvzema delitev dve in večletnih osebkov na srednje stare in stare, ter mladičev po spolu ni opredeljeno in ni potrebno. Dejanska struktura načrtovanega odvzema za posamezna lovišča lahko odstopa od izhodiščne v primeru večjih odstopanj realizacije odvzema od načrtovanega odvzema v preteklem (preteklih) letih ali zaradi ostalih vzrokov (struktura izgub, vzroki izgub, krivolova, naravnih ujm).

Odstopanje pomeni razliko med realiziranim in načrtovanim odvzemom.

Odstopanja realizacije od načrtovanega odvzema po višini in znotraj spolne ter starostne strukture (še posebej v starostnem razredu 2+), se smiselno upošteva pri načrtovani višini in strukturi odvzema za naslednje leto.

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema :

Starostni razred	Dovoljena odstopanja (v % od načrtovanega št. v danem razredu)			
	M		Ž	
<i>Mladiči</i>	+/- 30 %*	+- 15 %	+/- 30 %*	+- 15 %
<i>Lanščaki / Mladice</i>	+/- 30 %*		+/- 30 %*	
<i>Srnjaki 2+ / Srne 2+</i>	+/- 15 %		+/- 15 %	
<i>Skupaj</i>	+/- 15 %			

* Pri kategorijah mladičev in enoletnih osebkov obeh spolov do +30 % pomeni možnost kompenzacije številčnega odvzema obeh navedenih kategorij v okviru istega spola, kar konkretno pomeni, da je možno npr. od načrtovanega absolutnega števila mladičev M spola odvzeti le-teh do 30 % manj/več, to pa je potem potrebno kompenzirati s

zmanjšanim/povečanim odvzemom od načrtovanega absolutnega števila v razredu lanščakov in obratno.

V posameznem lovišču je po opravljeni kompenzaciji, kot je predhodno opisano, dovoljeno odstopanje realizacije v obeh kategorijah (mladiči, enoletni) skupaj in pri posameznem spolu v višini do +/-15 % načrtovanega števila odvzema.

Dopustno odstopanje v kategoriji nad dvoletnih srnjakov in srn je do +/-15 % od načrtovanega števila odvzema te kategorije. Zaradi zagotavljanja ustreznega spolnega razmerja med nad dvoletno srnjadjo mora dosegaati odstrel srn 2+ vsaj 70 % odstrela srnjakov 2+.

V posameznem lovišču je dovoljeno odstopanje realizacije v višini do +/-15 % načrtovanega skupnega odvzema srnjadi. V primeru, da je v posameznem starostnem razredu načrtovan odvzem nižji od 10 živali, dopustna toleranca +/-15 % pomeni dve (2) živali, pri načrtovanem odvzemu 10 ali več kosov pa zaokrožitev na najbližjo celo vrednost.

Preseganje realiziranega odvzema od načrtovanega prek meja dopustnih odstopanj, ki bi nastala kot posledica evidentiranih izgub srnjadi po končani lovni dobi na posamezno spolno in starostno kategorijo ali po izpolnitvi načrtovanega odvzema v posamezni spolni in starostni kategoriji, ne štejejo kot kršitev določil načrta.

Časovna dinamika odvzema:

- Priporočeno je čim hitreje izvršiti odstrel srn in mladičev, predvidoma najmanj 70 % do 31. oktobra.
- Do 25.7. je priporočeno odstreliti največ 2/3 za odvzem predvidenih srnjakov 2+.
- Pri odstrelu srn v kategoriji 2+ je potrebno upoštevati kriterija telesna masa in vitalnost osebkov,
- Morebitno omejevanje lova srnjadi z internimi akti upravljavcev lovišč ni opravičilo za nedoseganje načrta odvzema. Načini in oblike lova znotraj lovišč morajo zagotavljati izvrševanje načrta odvzema po strukturnih in starostnih kategorijah.

Ukrepi za zmanjšanje nenaravnih izgub so:

- pravočasna količinsko in strukturno ustrezna realizacija načrtovanega odvzema,
- ukrepi za zmanjšanje nenaravnih izgub, predvsem povoza kot so vonjalne ograje, silhuete, odsevniki, zvočne naprave, plašilne naprave pri kosilnicah, cestnoprometni znaki...,
- postavitve ustreznih opozorilnih znakov na javnih prometnicah ob izvajanju skupnih lovov,
- intenziviranje odstrela na mestih z višjo potencialno verjetnostjo izgub, predvsem povoza,
- odkrivanje in preprečevanje krivolova,
- izobraževanje lastnikov zemljišč in ostale javnosti o predvidenih ukrepih v okolju, predvsem v času poganja mladičev in zimskih mesecih.

Ukrepi v življenjskem okolju:

- krmljenje srnjadi ni dovoljeno, razen ob hudih zimah in naravnih nesrečah,
- vzdrževanje grmišč v gozdnem prostoru,
- sadnja in vzdrževanje plodonosnega drevja in grmovja,
- zagotavljanje zmanjšanja nemira v času poganja mladičev in v zimskem času,
- obveščanje javnosti o aktualnostih in ukrepih pri upravljanju s populacijo srnjadi,
- solnice za divjad se ne smejo nameščati na način, ki omogoča vnos soli v vodni biotop, v nobenem primeru pa v razdalji, manjši od 50 m od vodnega biotopa,
- v gozdnih predelih s poudarjeno obnovo, ob cestah in gozdnih rezervatih postavljanje solnic ni dovoljeno.

Preglednica 4.2: Analiza odvzema in telesnih mas srn

Odstrel in izgube								
Starostna in spolna kategorija/leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%/spol	%/skupaj
Mladiči M	469	420	497	459	465	2310	34,4	17,1
Lanščaki	318	378	293	328	359	1676	25,0	12,4
Srnjaki 2+	527	551	541	548	558	2725	40,6	20,2
Skupaj SRNJAKI	1314	1349	1331	1335	1382	6711	100,0	49,7
Mladiči Ž	563	568	522	525	564	2742	40,3	20,3
Mladice	277	284	261	256	266	1344	19,8	9,9
Srne 2+	533	547	546	529	562	2717	39,9	20,1
Skupaj SRNE	1373	1399	1329	1310	1392	6803	100,0	50,3
SKUPAJ odstrel in izgube	2687	2748	2660	2645	2774	13514		100,0

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom

Kategorija / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj
Načrt	2700	2743	2705	2705	2705	13558
Odstrel in izgube / načrt	99,5	100,2	98,3	97,8	102,6	99,7
Delež srnjakov	48,9	49,1	50,0	50,5	49,8	49,7
Delež srnjakov 2+	19,6	20,1	20,3	20,7	20,1	20,2
Delež mladih (mladiči, enoletni) ne glede	60,6	60,0	59,1	59,3	59,6	59,7

Izgube

Kategorija / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
Nenaravne izgube	599	673	676	597	696	3241	83,8
Naravne izgube	94	134	113	149	138	628	16,2
Skupaj izgube	693	807	789	746	834	3869	100,0
% izgub	25,8	29,4	29,7	28,2	30,1	28,6	
Odstrel	1994	1941	1871	1899	1940	9645	

Vzroki izgub

vzrok / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
1 neznan	78	110	94	69	46	397	10,3
2 bolezen	16	24	19	26	20	105	2,7
3 krivolov	5	5	5	5	9	29	0,7
4 cesta	459	490	472	468	497	2386	61,7
5 železnica	23	17	8	13	23	84	2,2
6 zveri				1	1	2	0,1
7 psi	95	135	162	78	114	584	15,1
8 kosilnica	17	26	29	33	53	158	4,1
9 poškodbe				53	71	124	3,2

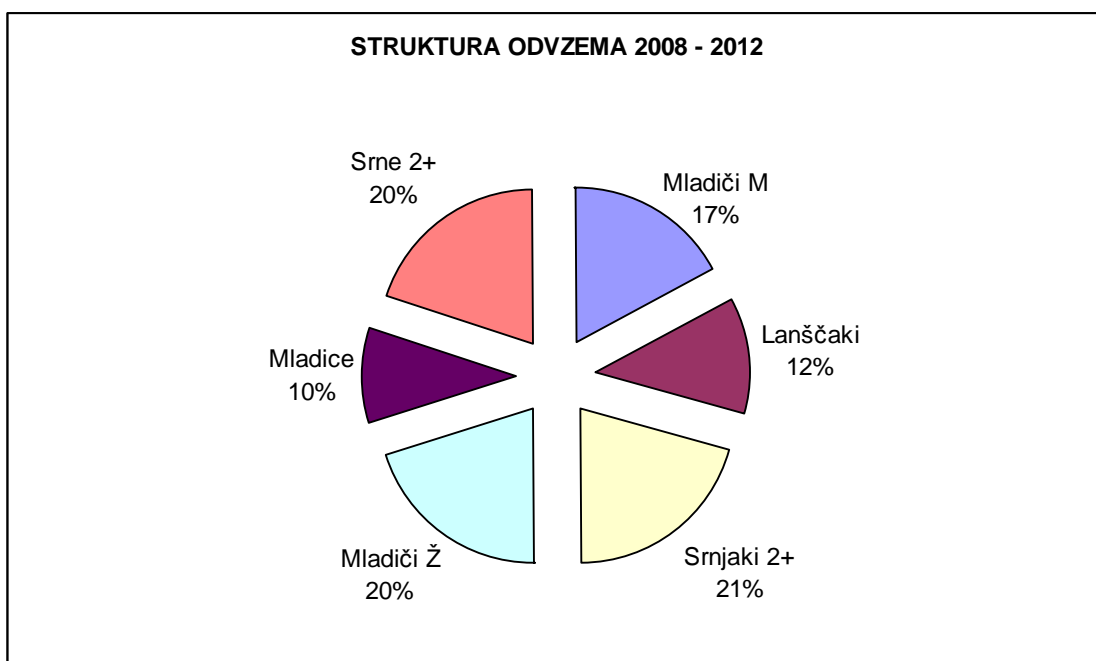
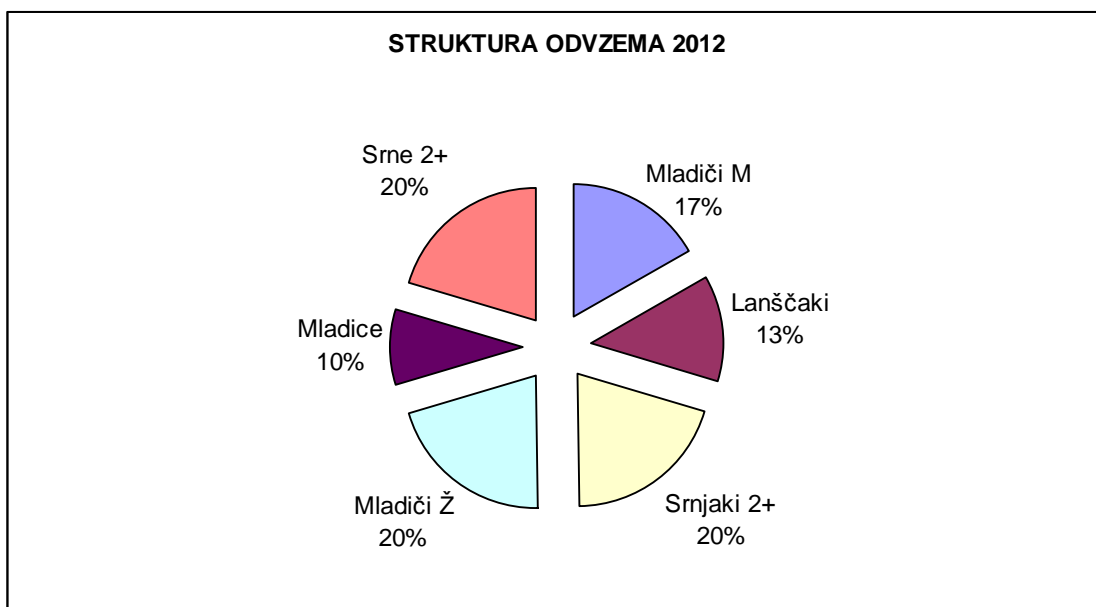
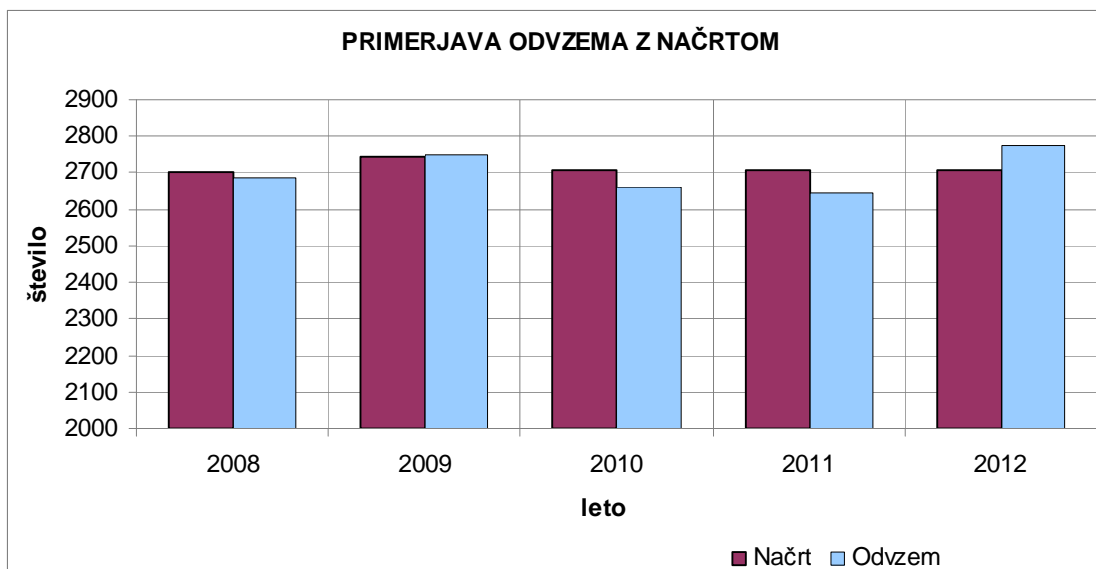
Telesne mase (biološka telesna mase)

Starostna in spolna kategorija/leto	2008	2009	2010	2011	2012
Mladiči M	10,0	10,1	10,0	10,3	9,9
Indeks	100,0	101,0	100,0	103,0	99,0
Lanščaki	13,7	12,7	12,4	12,9	13,1
Indeks	100,0	92,7	90,5	94,2	95,6
Srnjaki 2+	19,0	18,8	18,6	18,6	18,8
Indeks	100,0	98,9	97,9	97,9	98,9
Mladiči Ž	9,9	9,9	9,8	10,1	9,8
Indeks	100,0	100,0	99,0	102,0	99,0
Mladice	14,2	13,3	13,9	14,1	13,6
Indeks	100,0	93,7	97,9	99,3	95,8
Srne 2+	16,0	15,8	16,1	15,8	16,1
Indeks	100,0	98,8	100,6	98,8	100,6

Masa trofej srnjakov 2+ (gr)

Povprečna masa trofej / leto	2008	2009	2010	2011	2012
Srnjaki 2+	279	282	278	273	291
Indeks	100,0	101,1	99,6	97,8	104,3

4.2 Navadni jelen (*Cervus elaphus*)

Prostorski okvir obravnave

Jelenjad je v območju le občasno prisotna, njena številčnost je odvisna od sezonskih migracij in od uhajanja iz obor.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

V preteklih letih je bil v kategoriji moških izvršen odstrel predvsem mladih jelenov, ki so najbolj »izpostavljeni« migracijam. Tako je bilo v preteklem petletnem obdobju odvzetih od skupnega števila kar 27 % jelenov v starostnem razredu 2-4+. V lanskem letu sta bili odvzeti 2 živali in sicer jelen lanščak in košuta 2+.

Spolna in starostna struktura odvzema zadnjih pet let je 50 : 50. Izgube predstavljajo 27 % odvzema.

Ocena stanja populacije

Jelenjad je v LUO redko zastopana, pretežno slučajno prisotna vrsta divjadi. Pojavlja se v vseh starostnih in spolnih kategorijah. Nekaj je tudi osebkov jelenjadi, ki pobegne iz obor.

Prilagojeni cilji

Cilj upravljanja z jelenjadjo je preprečitev širjenja v LUO.

Ukrepi in usmeritve

Upravljalke lovišč morajo načrtovati **popolni odstrel** te vrste v skladu z zakonskimi in drugimi predpisi ter lovsko etiko.

Dovolj močno poseganje v ženski spol oziroma mlajše starostne razrede je temeljni pogoj za preprečevanje širitve vrste v LUO.

Preglednica 4.3: Analiza odvzema navadni jelen

Odstrel in izgube								
Starostna in spolna kategorija/leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%/spol	% skupaj
Teleta M	1					1	9,1	4,5
Lanščaki					1	1	9,1	4,5
Jeleni 2-4	1	2	2	1		6	54,5	27,3
Jeleni 5-9	1		1			2	18,2	9,1
Jeleni 10 +				1		1	9,1	4,5
Skupaj JELENI	3	2	3	2	1	11	100,0	50,0
Teleta Ž	1	2	1			4	36,4	18,2
Junice			1			1	9,1	4,5
Košute 2+	1	1	2	1	1	6	54,5	27,3
Skupaj KOŠUTE	2	3	4	1	1	11	100,0	50,0
SKUPAJ odstrel in izgube	5	5	7	3	2	22		100,0

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom

Kategorija / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj
Načrt - skupaj						0
Odstrel in izgube / načrt						
Delež JELENOV	60,0	40,0	42,9	66,7	50,0	50,0
Delež trofejnih jelenov 2+ in več	40,0	40,0	42,9	66,7	0,0	40,9
Delež mladih (mladiči, enoletni) ne glede	40,0	40,0	28,6	0,0	50,0	31,8

Izgube

Kategorija / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
Nenaravne izgube	1	4	0	0	1	6	100,0
Naravne izgube	0	0	0	0	0	0	0,0
Skupaj izgube	1	4	0	0	1	6	100,0
% izgub	20,0	80,0	0,0	0,0	50,0	27,3	
Odstrel	4	1	7	3	1	16	

Vzroki izgub

Vzrok / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
1 neznan				1		1	16,7
2 bolezen				1		1	16,7
4 cesta	4				1	5	83,3

4.3 Damjak (*Dama dama*)

Prostorski okvir obravnave

Damjak v LUO v naravi ni prisoten, razen osebkov pobeglih iz obor.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

V zadnjih petih letih je bilo odvzetih iz narave 34 živali (22 ženski spol in 12 moški spol). V lanskem letu je bilo odvzetih 15 živali.

Prilagojeni cilji

Cilj upravljanja je popolni odstrel v skladu z veljavno zakonodajo in ostalimi predpisi.

Zakon o divjadi in lovstvu (Uradni list RS, št.16/04, 120/06-odl.US in 17/08) v sedmem in osmem odstavku 50. člena, jasno opredeljuje postopke ob uhajanju divjadi iz obor in sicer:

(7) Lastnik oziroma imetnik obore je dolžan nadzorovati in vzdrževati ograjo obore tako, da preprečuje prehod oziroma pobeg divjadi iz obore v naravo. Za škodo, ki jo povzroči iz obore pobegla divjad, je odgovoren lastnik oziroma imetnik obore ne glede na krivdo.

(8) O pobegu divjadi iz obore mora lastnik oziroma imetnik obore takoj obvestiti Zavod, lovsko inšpekcijo in upravljavce lovišč in lovišč s posebnim namenom. Lastnik oziroma imetnik obore mora pobeglo divjadi ujeti v osmih dneh od dneva, ko je bil pobeg ugotovljen, sicer se pobegla divjad šteje za prosto živečo divjad. O nadaljnjem ravnanju s pobeglo divjadjo odloča Zavod v skladu s strokovnimi usmeritvami iz načrtov lovsko upravljavskih območij in v dogovoru z upravljavci ter lovsko inšpekcijo.

Zaradi vse večjega števila slabo vzdrževanih obor in bojazni, da bodo damjaki uhajali v prosto naravo, so lastniki oziroma imetniki obor dolžni ravnati v skladu z omenjenimi določili zakona. To določilo velja tudi za ostale vrste divjadi, ki pobegnejo iz obor.

Ukrepi in usmeritve

Letni načrt ne predpisuje odvzema damjaka za posamezna lovišča. Lovske družine načrtujejo **popolni odstrel** te vrste v skladu z zakonskimi in drugimi predpisi ter lovsko etiko.

Preglednica 4.4: Analiza odvzema jelena damjaka

Odstrel in izgube								
Starostna in spolna kategorija/leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%/spol	%/skupaj
Teleta M	3			1		4	33,3	11,8
Lanščaki	1		1	1	1	4	33,3	11,8
Jeleni 2-4	1			1		2	16,7	5,9
Jeleni 5-9				1	1	2	16,7	5,9
Jeleni 9 +						0	0,0	0,0
Skupaj JELENI	5	0	1	4	2	12	100,0	35,3
Teleta Ž	1			2	5	8	36,4	23,5
Junice	3				1	4	18,2	11,8
Košute 2+	1			2	7	10	45,5	29,4
Skupaj KOŠUTE	5	0	0	4	13	22	100,0	64,7
SKUPAJ odstrel in izgube	10	0	1	8	15	34		100,0

4.4 Muflon (*Ovis ammon musimon*)

Prostorski okvir obravnave

Muflon v LUO v naravi ni prisoten.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Do sedaj v LUO še ni bila uplenjena nobena žival. Obstaja pa podoben problem kakor pri damjaku, saj imajo lastniki obor za rejo divjadi v svojih oborah kar precejšnje število muflonov.

Prilagojeni cilji

Cilj upravljanja je popolni odstrel v skladu z veljavno zakonodajo in ostalimi predpisi.

Zakon o divjadi in lovstvu (Uradni list RS, št.16/04, 120/06-odl.US in 17/08) v sedmem in osmem odstavku 50. člena, jasno opredeljuje postopke ob uhajanju divjadi iz obor in sicer:

(7) Lastnik oziroma imetnik obore je dolžan nadzorovati in vzdrževati ograjo obore tako, da preprečuje prehod oziroma pobeg divjadi iz obore v naravo. Za škodo, ki jo povzroči iz obore pobegla divjad, je odgovoren lastnik oziroma imetnik obore ne glede na krivdo.

(8) O pobegu divjadi iz obore mora lastnik oziroma imetnik obore takoj obvestiti Zavod, lovsko inšpekcijo in upravljavce lovišč in lovišč s posebnim namenom. Lastnik oziroma imetnik obore mora pobeglo divjadi ujeti v osmih dneh od dneva, ko je bil pobeg ugotovljen, sicer se pobegla divjad šteje za prosto živečo divjad. O nadaljnjem ravnanju s pobeglo divjadjo odloča Zavod v skladu s strokovnimi usmeritvami iz načrtov lovsko upravljavskih območij in v dogovoru z upravljavci ter lovsko inšpekcijo.

Zaradi vse večjega števila slabo vzdrževanih obor in bojazni, da bodo mufloni uhajali v prosto naravo, so lastniki oziroma imetniki obor dolžni ravnati v skladu z omenjenimi določili zakona. To določilo velja tudi za ostale vrste divjadi, ki pobegnejo iz obor.

Ukrepi in usmeritve

Letni načrt ne predpisuje odvzema muflonov za posamezna lovišča. Lovske družine načrtujejo **popolni odstrel** te vrste v skladu z zakonskimi in drugimi predpisi ter lovsko etiko.

4.5 Gams (*Rupicapra rupicapra*)

V lovsko upravljavskem območju gams ne živi. Obstaja majhna verjetnost prihoda iz smeri Kozjaka. Odvzem se ne načrtuje.

4.6 Divji prašič (*Sus scrofa*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Divji prašič je bolj ali manj redno prisoten v celotnem lovsko upravljavskem območju, glavna smer migracij je iz smeri Kozjaka in Haloz. Število lovišč z odvzemom te vrste v LUO narašča.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Povečan odstrel divjega prašiča na območju lovišč v Pohorskem LUO (Gaj nad Mariborom in Boč na Kozjaku), kot posledica povečane številčnosti te vrste ima za posledico, da se divji prašič pojavlja v loviščih LUO, kjer ga prej ni bilo, ali pa je bil zelo redek.

Odvzem divjih prašičev v preteklem petletnem obdobju se giblje od 14 odvzetih živali v letu 2008, do 23 odvzetih živali v letu 2010 in 2012.

Preglednica 4.5: Pregled odvzema divjih prašičev

Lovišče	2008	2009	2010	2011	2012
Cigonca	1		6	2	2
Črešnjevec			1	1	
Dobrava	1			1	
Duplek			2	1	
Kamnica		5	6	1	4
Kungota		2		2	5
Laporje					1
Lenart v Slovenskih goricah					1
Pesnica-Jarenina				1	
Pobrezje			1	2	1
Polskava	11	5	5	4	5
Rače					1
Starše	1	2	1		
Sveta Ana					2
Šentilj v Slovenskih goricah		1	1	1	1
SKUPAJ	14	15	23	16	23

Ocena stanja populacije

Na podlagi zaključkov odvzema zadnjih let, gibanjem škod in drugih znakov, ocenjujemo da številčnost populacije divjega prašiča v LUO zmerno narašča.

Pogostnost pojavljanja je (bo) močno odvisna od stanja in od odstrela v obeh sosednjih LUO. Tukaj je predvsem pomemben zadosten odvzem na vzhodnem delu Kozjaka in južnem delu Pohorja v Pohorskem LUO, kakor tudi zadosten odvzem na Boču in v Halozah v Ptujsko - Ormoškem LUO.

Prilagojeni cilj

Prilagojeni cilj je odstrel vseh osebkov, ki se pojavljajo v območju, v skladu z zakonodajnimi in drugimi predpisi in lovsko etiko.

Ukrepi in usmeritve:

- popolni odstrel v skladu z zakonodajo, biologijo divjega prašiča in lovsko etiko. V ta namen upravljavke lovišč ne načrtujejo odstrela,
- upravljavke lovišč z internimi akti ne smejo omejevati odstrela divjega prašiča.

Preglednica 4.6: Analiza odvzema divjega prašiča

Odstrel in izgube								
Starostna in spolna kategorija/leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%/spol	%/skupaj
Mladiči M			3	1	2	6	10,0	6,6
Lanščaki	7	9	5	7	8	36	60,0	39,6
Merjasci 2+	2	4	4	3	5	18	30,0	19,8
Skupaj PRAŠIČI	9	13	12	11	15	60	100,0	65,9
Mladiči Ž			3	3		6	19,4	6,6
Lanščakinje	3	2	3	1	4	13	41,9	14,3
Svinje 2+	2		5	1	4	12	38,7	13,2
Skupaj SVINJE	5	2	11	5	8	31	100,0	34,1
SKUPAJ odstrel in izgube	14	15	23	16	23	91		100,0

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom

Kategorija / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj
Načrt - skupaj						
Odstrel in izgube / načrt						
Delež PRAŠIČEV	64,3	86,7	52,2	68,8	65,2	65,9
Delež mladičev ne glede na spol	0,0	0,0	26,1	25,0	8,7	13,2
Delež lanščakov ne glede na spol	71,4	73,3	34,8	50,0	52,2	53,8
Delež večletnih - 2+ ne glede na spol	28,6	26,7	39,1	25,0	39,1	33,0

Izgube in odvzem

Kategorija / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
Nenaravne izgube	4	0	3	4	3	14	87,5
Naravne izgube	1	0	0	1	0	2	12,5
Skupaj izgube	5	0	3	5	3	16	100,0
% izgub	35,7	0,0	13,0	31,3	13,0	17,6	
Odstrel	10	15	20	12	20	77	

Vzroki izgub

vzrok / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
1 neznan	1			1		2	12,5
4 cesta	4		3	3	3	13	81,3
9 poškodba				1		1	6,3

4.7 Lisica (*Vulpes vulpes*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Upravljanje z lisico je opredeljeno za celotno LUO.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Odvzem lisic je bil v **preteklem letu** 796 živali, kar pomeni 99 % realizacijo načrta. Od tega je bilo 48 % lisjakov in 52 % lisic. Ugotovljene izgube so glede na odvzem znašale 6 %. Kot vzroka izgub sta se pojavila predvsem povoz (77 %) in bolezen (12 %).

V zadnjem **petletnem obdobju** znaša realizacija glede na načrt 101 %. Spolna struktura odvzema v tem obdobju je 51 % lisjakov in 49 % lisic. Ugotovljenih izgub v obravnavanem obdobju je bilo 193 živali ali 5,4 % odvzema. Vzrok največ izgubam sta bila povoz (73 %) in bolezen-garje (18 %). Glede na cilje upravljanja s to vrsto je upravljanje ustrezno.

Ocena stanja populacije

Lisica je najštevilčnejši predstavnik malih zveri v LUO, hkrati pa eden poglavitnih plenilcev male divjadi in posameznih zavarovanih živalskih vrst. Številčnost vrste je po nekajletnem upadanju v letih od 2007 do 2010 močno narasla, kar je pogojeno z visokim prirastnim potencialom vrste in manjšim vplivom bolezni (garje, steklina). Ocenjujemo, da je trenutna številčnost vrste v rahlem upadanju, vendar še vedno relativno visoka, še posebej v bližini naselij in večjih urbanih centrov, kjer lisica pogosto zadovoljuje svoje prehranske potrebe.

Medvrstni odnos je negativno izražen na večini vrst poljske divjadi.

Številčnost lisice je potrebno prilagoditi cilju upravljanja z vrsto, predvsem pa uskladiti z med vrstnim odnosom s poljsko divjadjo, ki je izražen kot eden glavnih omejitvenih dejavnikov dvigovanja številčnosti populacije poljskega zajca, fazana, jerebice, prepelice.

Prilagojeni cilji

Cilj je postopno zniževanje populacije lisice do številčnosti, ki ne bo ogrožala naravnega razvoja ostalih prostoživečih živalskih vrst, hkrati pa ohranjala biološko stabilnost vrste v njenem življenjskem okolju.

Ukrepi in usmeritve

Na podlagi stanja v populaciji lisice, trendov številčnosti, potencialne nevarnosti stekline, analize odvzemov zadnjih nekaj let in bioindikatorjev v okolju, **načrtujemo v letu 2013 odvzem 800 lisic**, kar je nivo lanske realizacije.

Dopustno odstopanje v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO je odstopanje po višini navzdol **do – 30 %**, odstopanje navzgor je v višini **do + 100 %** načrtovanega številčnega odvzema.

Za lovišča, ki imajo načrt odvzema do vključno 10 živali, se kot dopustno odstopanje navzdol od načrta šteje realizacija odvzema v višini 3 živali.

Upravljalke lovišč, ali pa njihove krovne lovske organizacije naj svoje člane vzpodbujajo k lovu na lisice z različnimi stimulacijskimi ukrepi.

Lov lisice naj se intenzivneje izvaja v loviščih kjer je prisotna mala poljska divjad in sicer predvsem v habitatih poljskih kur.

Lova na lisico se ne sme omejevati, omejitev mora biti le lovska etika in zakonodaja.

Pri lovu na lisico na sploh ter še posebej v času polaganja vab za peroralno vakcinacijo je potrebno upoštevati navodila in izdelan letni program Veterinarske uprave RS.

Odstrel lisic v lovopustu, zaradi očitnih bolezenskih znakov je potrebno izvajati skladno z 42. čl. ZDLov-1A. Vsak odstrel bolne divjadi je potrebno nemudoma javiti uradnemu veterinarju in lovski inšpekciji.

Upravljalci lovišč so dolžni izvajati ukrepe preventivnega zdravstvenega varstva divjadi in v ta

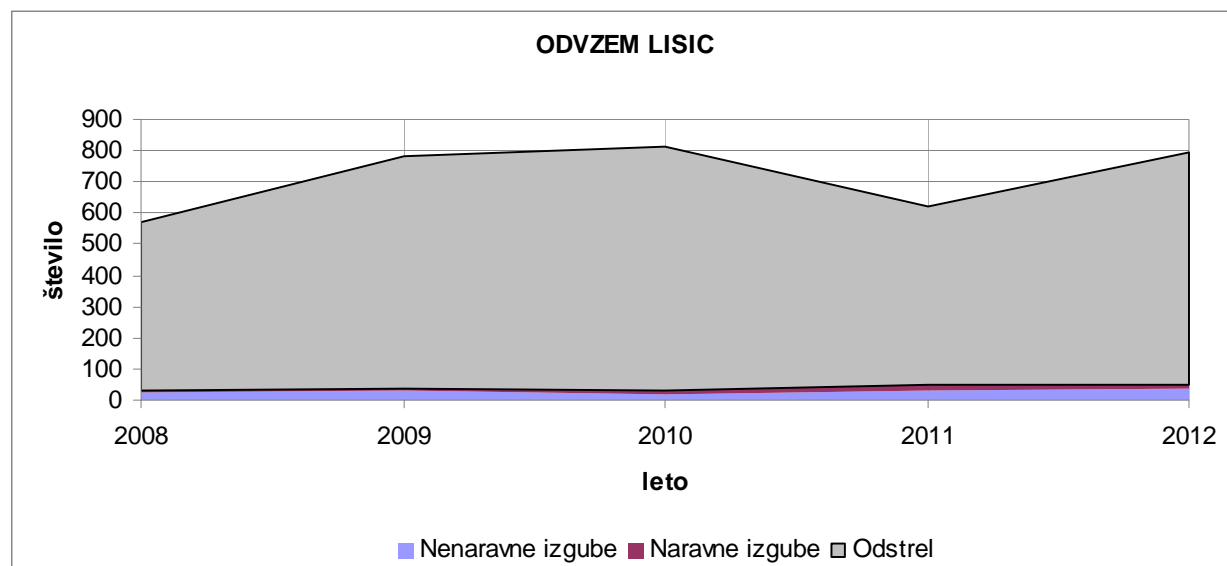
namen odvzeti vzorce oziroma poslati določene vzorce uplenjenih, poginulih ali povoženih lisic v preiskavo, v skladu s programom Veterinarske uprave Republike Slovenije.

Preglednica 4.7: Analiza odvzema lisic

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj
Samci	305	390	429	327	383	1834
Samice	267	395	382	294	413	1751
Skupaj odstrel in izgube	572	785	811	621	796	3585
Načrt - skupaj	540	600	785	811	800	3536
Odstrel in izgube / načrt	105,9	130,8	103,3	76,6	99,5	101,4

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
Nenaravne izgube	24	33	20	30	37	144	74,6
Naravne izgube	6	6	9	17	11	49	25,4
Skupaj izgube	30	39	29	47	48	193	100,0
% izgub	5,2	5,0	3,6	7,6	6,0	5,4	
Odstrel	542	746	782	574	748	3392	

Vzroki izgub							
Vzrok / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
1 neznan	3	2	2	3	5	15	7,8
2 bolezen	3	4	7	14	6	34	17,6
4 cesta	23	32	19	30	37	141	73,1
5 železnica	1	1				2	1,0
7 psi			1			1	0,5

4.8 Jazbec (Meles meles)

Prostorski okvir obravnave

Jazbec je prisoten na celotnem LUO, njegova številčnost je najvišja v Slovenskih goricah v gozdnati in kmetijski krajini v zadnjem času pa se pojavlja tudi na območju Dravskega polja.

Prostorski okvir obravnave jazbeca je celotno LUO.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Odvzem jazbeca je bil v **preteklem letu** 40 živali, kar pomeni 121 % realizacijo načrta. Spolna struktura odvzema je 58 % moških in 42 % ženskih osebkov. Ugotovljene izgube so glede na odvzem znašale 35 %, kar je 6 % pod petletnim povprečjem. 86 % izgub je nastalo zaradi povoza. V zadnjem **petletnem obdobju** znaša realizacija 178 živali, kar je 102 % načrta. Ugotovljenih izgub v obravnavanem obdobju je bilo 74 živali ali 42 % odvzema.

Ocena stanja populacije

Velikost populacije jazbeca v območju je stabilna. Vrsta je glede na lokacije odvzema številčnejša v kmetijski krajini, biotopsko pa je vezana na gozdni prostor. Glede na nizko koncentracijo odvzema (1 žival na 1.800 ha lovne površine) predvidevamo, da sta spolna in starostna struktura populacije blizu naravni. Zaradi usklajene številčnosti ne beležimo pomembnih bolezenskih znakov v populaciji, prav tako ni zaslediti resnejših medvrstnih odnosov z ostalimi prostoživečimi živalskimi vrstami. Glede na vpliv jazbeca, ki je izražen predvsem v višini škod v kmetijski pridelavi ocenjujemo, da je upravljanje s populacijo uspešno.

Prilagojeni cilj

Cilj upravljanja z jazbecem je dolgoročna ohranitev vrste v višini prilagojeni njegovemu življenjskemu okolju. Ohranjati je potrebno trenutno številčnost, razporeditev v prostoru ter strukturo populacije. Ciljno razmerje z ostalimi populacijami živalskih vrst je doseženo s trenutnim stanjem.

Ukrepi in usmeritve

V letu 2013 načrtujemo odvzem **49** jazbecev.

Dopustno odstopanje v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO je odstopanje po višini navzdol **do - 50 %**, odstopanje navzgor je v višini **do + 100 %** načrtovanega številčnega odvzema.

Priporočamo, da naj upravljavci lovišč bolj intenzivno izvajajo lov na jazbece na območjih, kjer je prisotna mala poljska divjad in kjer se pojavlja večja škoda v kmetijstvu.

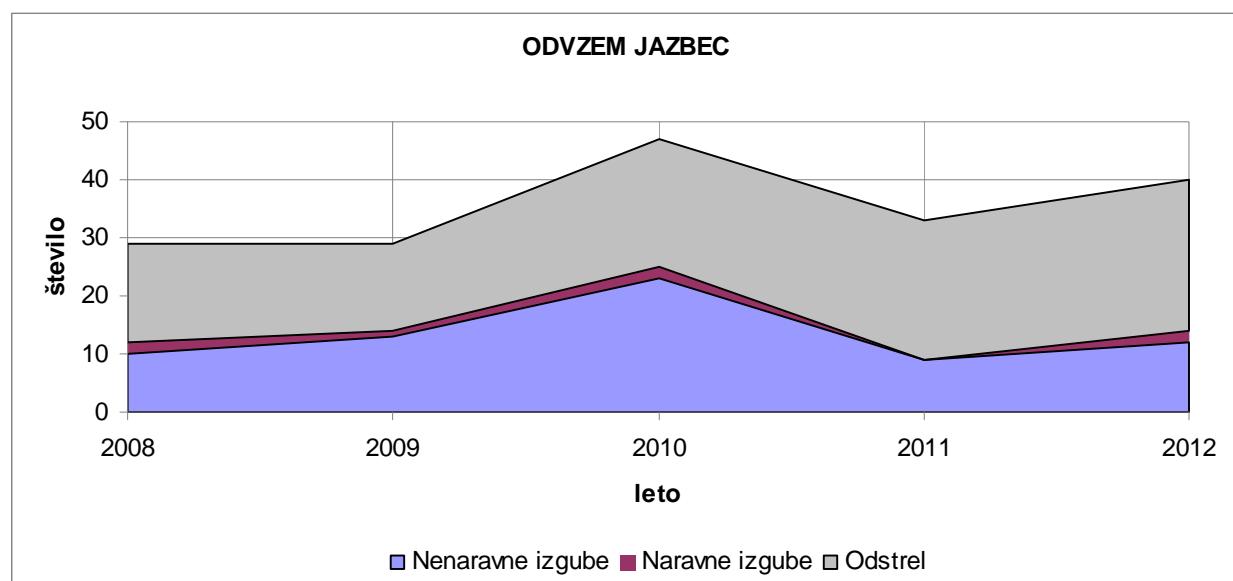
Izgube naj se evidentirajo in vnašajo v realizacijo odvzema. Kot pomemben bioindikator se upoštevajo le izgube v prometu.

Preglednica 4.8: Analiza odvzema jazbecev

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj
Samci	20	20	37	17	27	121
Samice	9	9	10	16	13	57
Skupaj odstrel in izgube	29	29	47	33	40	178
Načrt - skupaj	29	35	30	48	33	175
Odstrel in izgube / načrt	100,0	82,9	156,7	68,8	121,2	101,7

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
Nenaravne izgube	10	13	23	9	12	67	90,5
Naravne izgube	2	1	2	0	2	7	9,5
Skupaj izgube	12	14	25	9	14	74	100,0
% izgub	41,4	48,3	53,2	27,3	35,0	41,6	
Odstrel	17	15	22	24	26	104	

Vzroki izgub							
Vzrok / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
1 neznan	2	1	2		2	7	9,5
4 cesta	10	13	23	9	12	67	90,5

4.9 Kuna belica (*Martes foina*) in kuna zlatica (*Martes martes*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Kuna belica (*Martes foina*)

Je prisotna v vseh loviščih LUO. Belica je številčnejša v kmetijskem in urbanem okolju, predvsem v bližini gospodarskih poslopij, osamelih hiš in zaselkov, kjer zadovoljuje večino bivalnih in prehranskih potreb.

Kuna zlatica (*Martes martes*)

Je divjad sklenjenih gozdov sredogorja, zato je v LUO razmeroma redka vrsta divjadi. Prostorski okvir obravnave obeh kun je celotno LUO.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Odvzem kun je bil v **preteklem letu** 140 živali (130 belic in 10 zlati), kar pomeni 67 % realizacijo (68 % pri belici in 56 % pri zlati). Evidentiranih je bilo 29 izgub (21 %), prevladujepovoz. V zadnjem **petletnem obdobju** znaša realizacija 714 živali, kar je glede na načrt 74 %. Izgube v tem obdobju predstavljajo 15 % odvzema. Nižja realizacija načrtov je predvsem posledica manjšega zanimanja za lov na ti vrsti, kar pa sicer ni zaskrbljujoče, saj vrsti ne povzročata škode na človekovem premoženju, prav tako ni zaznatinegativnega medvrstnega odnosa z drugimi živalskimi vrstami.

Ocena stanja populacije

Populacija kun je stabilna, spolna struktura naravna, saj z odstrelom ne vplivamo na njo, številčnost med leti je odvisna od prehranskih razmer ter ostalih pogojev v okolju. Številčnost populacije zlatice je usklajena z okoljem, številčnejša belica se prilagaja tudi na urbano okolje in ocenjujemo, da se številčno krepi.

Bolezni znaki pri kunah niso opazni. Vpliv vrst na okolje je moteč pri škodah na domači perjadi, občasno pa tudi škode na stanovanjskih in gospodarskih objektih, ki lahko dosežejo zelo visoke odškodninske zneske.

Prilagojeni cilji

Osnovni cilj upravljanja s kunama je ohranitev populacij v okolju prilagojeni številčnosti, ki zagotavlja biološko ravnovesje v naravi. Številčnost obeh kun naj ostane na takšni višini, da ne bosta ogrožala drugih prosto živečih živalskih vrst in bosta še naprej zagotavljala lov.

Ukrepi in usmeritve

V letu 2013 načrtujemo odvzem **167** kun belic in **18** kun zlati, kar je 32% nad lansko realizacijo.

Dopustno odstopanje v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO je odstopanje po višini navzdol **do - 50 %**, odstopanje navzgor je v višini **do + 100 %** načrtovanega številčnega odvzema.

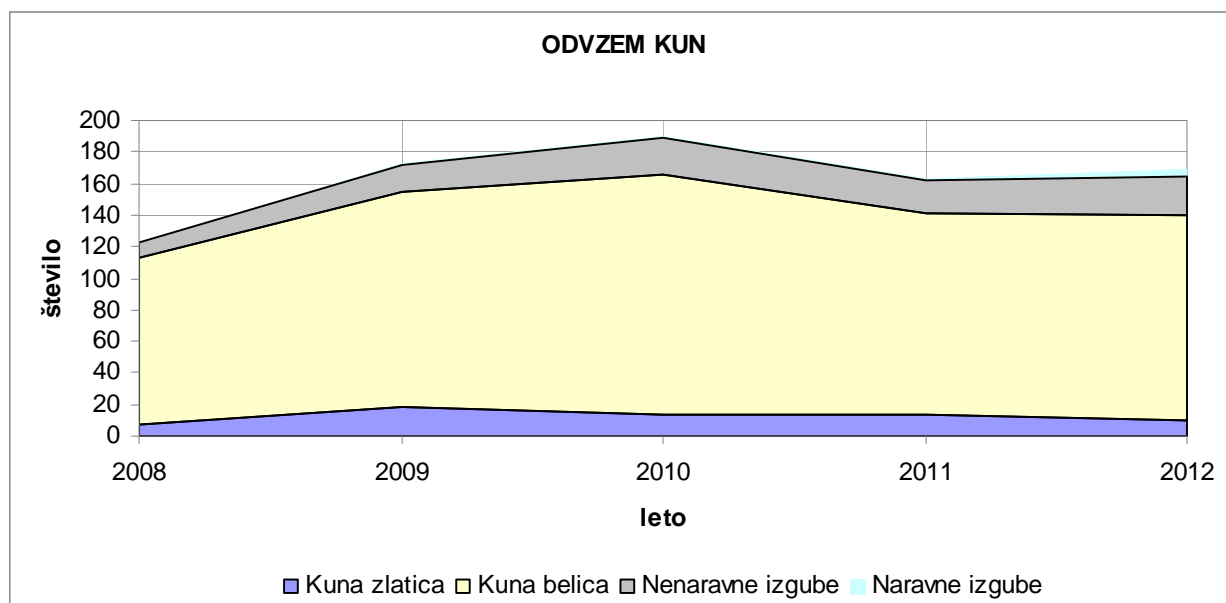
Izgube naj se evidentirajo in vnašajo v realizacijo odvzema. Kot pomemben bioindikator se upoštevajo le izgube v prometu.

Preglednica 4.9: Analiza odvzema kun

Odstrel in izgube						
	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj
Kuna zlatica	7	18	13	13	10	61
Kuna belica	106	136	153	128	130	653
Skupaj odstrel in izgube	113	154	166	141	140	714
Načrt - skupaj	110	211	230	208	208	967
Odstrel in izgube / načrt	102,7	73,0	72,2	67,8	67,3	73,8

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
Nenaravne izgube	10	18	23	21	25	97	93,3
Naravne izgube	0	1	1	1	4	7	6,7
Skupaj izgube	10	19	24	22	29	104	100,0
% izgub	8,8	12,3	14,5	15,6	20,7	14,6	
Odstrel	103	135	142	119	111	610	

Vzroki izgub							
Vzrok / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
1 neznan			1	1	4	6	5,8
2 bolezen		1				1	1,0
4 cesta	10	18	23	20	24	95	91,3
7 psi				1	1	2	1,9

4.10 Navadni polh (*Glis glis*)

V lovsko upravljavskem območju je navadni polh redno prisoten v gozdnatih predelih območja. Do sedaj ni bilo izkazanega interesa za lov na to vrsto divjadi. Odvzem se ne načrtuje.

4.11 Pižmovka (*Ondatra zibethia*)

Prostorski okvir obravnave

Pižmovka je prostorsko vezana na reko Dravo, Dravinjo in Pesnico ter njihove pritoke in večje stoječe vode.

Prostorski okvir obravnave pižmovke je celotno LUO.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Odstrel, ki pri pižmovki predstavlja veliko večino odvzema, je zanemarljiv. Temeljni problem ki se pojavlja pri izdelavi analize upravljanja s pižmovko je povezan z nerealnimi evidencami odvzema. Skupna realizacija v zadnjem petletnem obdobju je med 11 % in 48 %. Podatki, pridobljeni iz lovišč za leto 2012, izkazujejo odstrel 13 živali te vrste, kar je 46 % načrtovanega.

Ocena stanja populacije

Pižmovka je dokaj pogosta vrsta divjadi v rekah in ostalih tekočih vodotokih, ter stoječih vodah LUO. V Sloveniji je bila naseljena v prvi tretjini prejšnjega stoletja in se je dobro prilagodila na sladkovodne biotope. Njena reproduktivna moč je relativno visoka, temu primeren pa tudi možen vpliv v okolju. Izraža se predvsem v obliki škod na ribnikih in raznih vodnih gojiščih. Kot glodalec je pretežno rastlinojeda vrsta, hrani pa se tudi z manjšimi živalmi. Lovi pretežno v vodi, aktivna je v nočnem času. V zadnjih letih ne beležimo negativnih posledic po pižmovki.

Poseganje v populacijo z lovom nanjo nima znatnega vpliva.

Prilagojeni cilj

Cilj upravljanja s populacijo pižmovke je preprečiti njeno širjenje v prostoru in njeno številčnost zadržati na najnižjem možnem nivoju.

Ukrepi in usmeritve

Skladno z realizacijo načrtov pižmovke v zadnjem srednjeročnem obdobju in stanju v populaciji načrtujemo za leto 2013 odvzem v višini **21** živali.

Dopustno odstopanje v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO je odstopanje po višini navzdol **do - 50 %**, odstopanje navzgor je v višini **do + 100 %** načrtovanega številčnega odvzema.

Izgube naj se evidentirajo in vnašajo v realizacijo odvzema. Kot pomemben bioindikator se upoštevajo le izgube v prometu.

Preglednica 4.10: Analiza odvzema pižmovk

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2008	2009	2010	2011	2012	skupaj
Skupaj odstrel in izgube	12	15	7	15	13	62
Načrt - skupaj	100	133	15	31	28	307
Odstrel in izgube / načrt	12	11	47	48	46	20

Izgube in odvzem						
Kategorija / leto	2008	2009	2010	2011	2012	skupaj
Nenaravne izgube	0	0	0	1	0	1
Naravne izgube	0	1	0	0	0	1
Skupaj izgube	0	1	0	1	0	2
% izgub	0,0	6,7	0,0	6,7	0,0	3
Odstrel	12	14	7	14	13	60

4.12 Poljski zajec (*Lepus europaeus*)

Prostorski okvir obravnave

Prostorski okvir obravnave poljskega zajca je celotno LUO.

S poljskim zajcem upravljajo vsa lovišča LUO, njegova številčnost je pogojena z mnogimi omejitvenimi dejavniki okolja, tako naravnimi, kot tistimi, ki jih povzroča človek. Na osnovi odvzema sklepamo, da je poljski zajec najbolj pogost v zgornjem delu Dravskega polja in ob zgornjem delu reke Pesnice. Populacija je najštevilčnejša prav v tem ravninskem predelu z intenzivnim kmetijstvom, kjer so tudi pogoji reprodukcije in preživetja najbolj ugodni.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Realizacija odvzema za **preteklo petletno obdobje** znaša 1.485 živali oziroma 85 % in se je gibala med 74 % in 93 %. Pri deležu izgub se v zadnjih letih kaže trend naraščanja, v povprečju je delež izgub 14 %. Med izgubami prevladuje promet, ki zavzema 86 % delež. Delež evidentiranih naravnih izgub je zanemarljiv, kar pa po našem mnenju ne odraža dejanskega odvzema. Predvidevamo, da je vpliv lisice, kun, ptic ujed in vranov bistveno večji in predstavlja enega temeljnih omejitvenih dejavnikov razvoja populacije poljskega zajca.

Realizacija odvzema v **preteklem letu** znaša 86 %. Delež izgub je bil lani najvišji v petletnem obdobju in je znašal skoraj 21 %. Zadnja tri leta je odvzem manjši od načrtovanega, kljub maksimalnemu upoštevanju želja upravljavcev lovišč.

Ocena stanja populacije

Populacija poljskega zajca v LUO je dokaj stabilna in usklajena z naravnimi pogoji. Poleg naravnih plenilcev in neugodnih vremenskih pogojev je problem dviga številčnosti zajca predvsem v ogroženosti njegovega življenjskega prostora predvsem zaradi vpliva kmetijstva, urbanizacije in prometa. Temeljni omejitveni dejavniki dviga števila zajcev je vpliv lisic, kun, ujed in vranov. Nenadne vremenske spremembe v času poleganja samic, predvsem menjava sušnega in izrazito mokrega vremena, izjemno vpliva na preživetje mladičev. To je še posebej izrazito v poznih zimskih in zgodnjih spomladanskih mesecih. Sodobne kmetijske metode kot so veliko površinsko, intenzivno kmetovanje z uporabo kemičnih zaščitnih sredstev, spravilo celotne biomase iz njiv v jeseni in posledično uničevanje habitatov poljskega zajca so dejavniki, ki izrazito izpostavljajo vrsto v prostoru. Brez naravnega kritja so, sicer precej redki osebk, potencialno močno ogroženi od malih zveri, ujed in vranov. Vedno gostejši promet motornih vozil, urbanizacija ter skokovit razvoj infrastrukture, močno ogrožajo življenjski prostor vsem vrstam male divjadi. Gre torej za krčenje potencialnega življenjskega okolja, hkrati pa visoka gostota cestnega omrežja povzroča izredno velike nenaravne izgube. Populacijo poljskega zajca ogrožajo tudi številne bolezni, ki pa jih zadnja desetletja, zaradi razmeroma nizke

številčnosti redkeje beležimo. Najbolj poznane so: zajčja kuga, pseudotuberkuloza, bruceloza in pljučni zajedavci.

Prilagojeni cilji

Cilj upravljanja s poljskim zajcem je: z življenjskim okoljem in ostalimi živalskimi vrstami usklajena številčnost populacije. Struktura po starostnih kategorijah mora zagotavljati primeren delež srednje starih in starejših osebkov, ki uravnavajo socialne odnose v populaciji. Ciljno stanje je opredeljeno s številčnostjo, ki ne predstavlja pretiranih škod v sadjarstvu ter na ostalih kmetijskih kulturah in posevkih. Zagotovljena naj bo normalna reprodukcija, ki omogoča trajno ohranitev vrste v primerni starostni in spolni strukturi.

Ukrepi in usmeritve:

- v letu 2013 načrtujemo odvzem **340** živali poljskega zajca,
- načrtovane višine odvzema ni potrebno dosežati, navzgor pa je realizacija omejena do največ + 30 % preseganja,
- na isti površini lovišča se lov vrši praviloma samo enkrat letno ali pa se v smislu kolobarjenja lov lahko izvaja na isti površini tudi večkrat, vendar največ do 1/3 lovne površine lovišča, kjer se izvaja lova na poljskega zajca, na preostanku površine pa se lov konkretno leto ne izvaja. Površine namenjene izvajanju lova in t.i. »mirnih con« brez lova se letno menjajo. Upravljevec lovišča takšne površine opredeli v letnem načrtu lovišča.
- lov zajcev v bližini intenzivnih nasadov ima prednost pred lovom v ostalem delu lovišča. Na teh površinah se lov lahko ponavlja.
- pomembno je intenzivnejše poseganje v populacije lovnih vrst plenilcev z odstrelom, predvsem lisic in kun.

Upravljalci lovišč naj načrtujejo in izvajajo ukrepe, ki bodo pripomogli k izboljšanju življenjskih razmer za poljskega zajca in tudi drugim vrstam male divjadi (osnovanje in vzdrževanje remiz, protiveternih pasov, grmišč in gozdnega roba, krmnih njiv, izvajanje zimskega krmljenja, intenziven lov tistih plenilskih vrst, katere je dovoljeno loviti...).

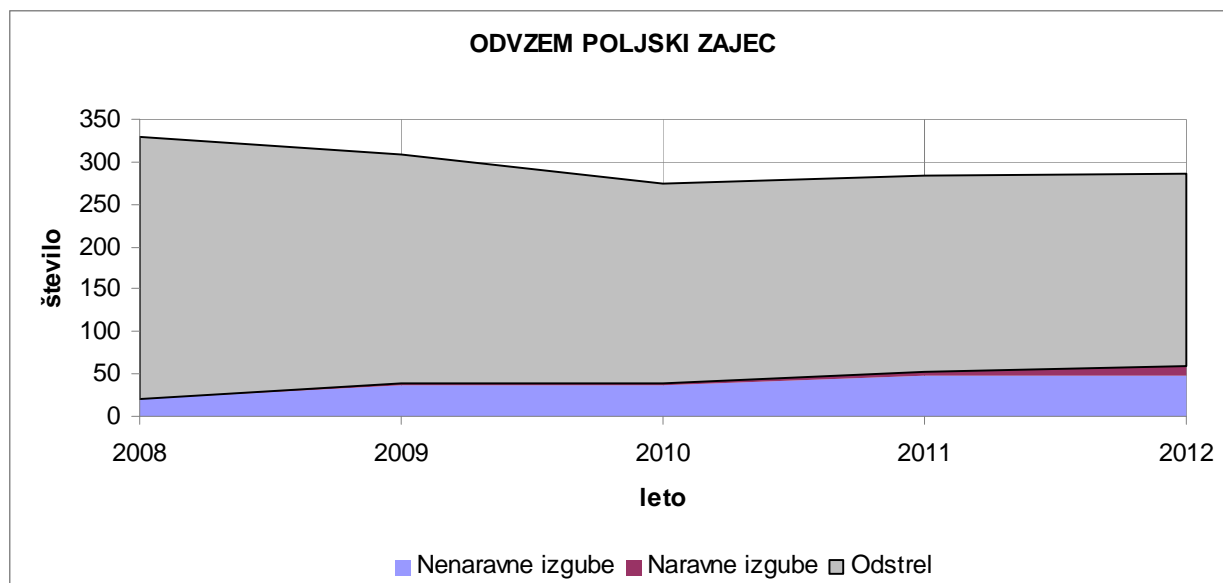
Preglednica 4.11: Analiza odvzema poljskih zajcev.

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj
Skupaj odstrel in izgube	330	308	275	284	285	1482
Načrt - skupaj	383	330	370	330	330	1743
Odstrel in izgube / načrt	86,2	93,3	74,3	86,1	86,4	85,0

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
Nenaravne izgube	20	36	36	48	47	187	89,5
Naravne izgube	1	2	2	5	12	22	10,5
Skupaj izgube	21	38	38	53	59	209	100,0
% izgub	6,4	12,3	13,8	18,7	20,7	14,1	
Odstrel	309	270	237	231	226	1273	

Vzroki izgub							
vzrok / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
1 neznan	1	1	2	3	12	19	9,1
2 bolezen		1		1		2	1,0
4 cesta	20	35	34	47	44	180	86,1
6 zveri				1		1	0,5
7 psi		1	2			3	1,4
9 poškodbe				1	3	4	1,9

4.13 Fazan (*Phasianus colchicus*)

Prostorski okvir obravnave

Prostorski okvir obravnave fazana je celotno LUO.

Največja številčnost fazana je v loviščih lovskih družin na Dravskem polju in v zahodnem delu Slovenskih goric. Temu je glavni vzrok raba prostora, ki mu daje pečat kmetijstvo. Na teh področjih so tudi najprimernejši habitatni pogoji za načrtno upravljanje s fazanom.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Upravljanje s fazanom v LUO je močno odvisno od dodajanja te vrste divjadi v zanj primerne habitate. Številčnost te vrste je zaradi vlaganja fazanov iz umetne vzreje težko sledljiva.

V **preteklem petletnem obdobju** je bila skupna realizacija načrta odvzema 73 %. Skupni delež izgub je zanemarljiv in znaša komaj 1 %.

Lani je bila realizacija odvzema 75 %, delež izgub le 1 %.

Kot že omenjeno, je odstrel odvisen pretežno od umetne vzreje oziroma vlaganj v okolje. Od načrtovanih 3.790 je bilo vloženi 3.102 fazanov, kar je precej manj kot leto prej vendar je z vidika trajnostnega ohranjanja avtohtone favne v LUO to nedopustno in nesprejemljivo. Znano je dejstvo, da fazani iz umetne vzgoje niso prilagojeni razmeram v naravnem okolju, zaradi česar so močno podvrženi plenilcem. Večina naporov povezanih z revitalizacijo matične jate je torej posredno namenjenih zagotavljanju prehranske osnove za naravne plenilce, katerih številčnost se posledično dviguje njihov vpliv pa krepi.

Ocena stanja populacije

Številčnost naravnega fazana, ki je vezana le na ožje področje, je po naših ocenah nizka. Prav tako ocenjujemo da vlaganja fazanov iz umetne vzreje ne izboljšujejo stanja v populaciji naravnega fazana sicer bi se na podlagi velikega števila vloženi fazanov populacija številčno krepila.

Prisotnost je tako močno odvisna od vlaganj vrste v naravno okolje, glavni omejitveni dejavnik dviga številčnosti je lisica in ostale vrste malih zveri, ki jim z »dodatno« prehransko ponudbo še povečujemo vpliv, ne samo na številčnost fazana, pač pa tudi na ostalo malo divjad in zavarovane vrste.

Fazana so zadnja desetletja močno prizadeli številni agrotehnični ukrepi ki povzročajo krčenje remiznih površin, te pa pomenijo enega temeljnih dejavnikov ohranitve vrste. Z uporabo herbicidov, pesticidov, fungicidov in s krčenjem omejkov, so ukrepi za ohranitev te vrste alohtone ptice neuspešni.

Trenutno stanje v okolju, primernem za to divjad je neugodno, vendar je v zadnjih letih opazen določen premik v pozitivni smeri. Ekstenzivne, okolju prijaznejše metode kmetovanja nudijo ugodnejše pogoje za ohranitev populacije.

Prilagojeni cilji

Cilj, ki ga zasledujemo pri fazanu **je ohranitev vrste in postopno povečanje številčnosti** v pretežno ravninskih in gričevnatih predelih lovišč. Pogoj za upravljanje vrste je primeren delež naravnih remiznih površin v sicer ekstenzivno obdelani krajini, ki pa naj se dolgoročno dviguje. Zastavljeni cilj je treba prvenstveno dosegati z izboljševanjem življenjskega okolja preko načrtovanih del (vzdrževanje grmišč, vzdrževanje remiz za malo divjad, sadnja in vzdrževanje plodonosnega drevja in grmovja).

Ukrepi in usmeritve

Lovišča, ki imajo primerne pogoje in prostorske možnosti naj urejajo, vzdržujejo in širijo obseg remiznih površin ter izvajajo minimalna vlaganja. Hkrati s tem je nujno potrebno uravnati številčnost tistih plenilcev, katere je dovoljeno loviti.

Doseljevanje, dodajanje fazana se lahko izvaja le v tistih predelih znotraj lovišča, kjer naravnega fazana ni.

Dodajanje fazana v lovišče neposredno pred lovom je prepovedano. Način dodajanja mora biti opredeljen z letnim načrtom lovišča. Fazana se dodaja v spolnem razmerju 1 fazan : 4 fazanke, ko gre za vlaganje odraslih živali. Ob vlaganju kebkov in nedoraslih živali to razmerje ni predpisano. Določiti je potrebno lokacijo izpusta in način varovanja.

Dodajanje fazana se po predlogu upravljavcev lovišč načrtuje okvirno z letnim lovsko upravljavskim načrtom in mora upoštevati določila veljavne zakonodaje (Zakon o ohranjanju narave Ur.l.RS 56/99 (UPB 96/04); Zakon o zaščiti živali ur.l.RS 98/99 (UPB 20/04)).

Na isti površini lovišča se lov naravnega fazana praviloma vrši samo enkrat letno ali pa se v smislu kolobarjenja lov lahko izvaja na isti površini tudi večkrat, vendar največ do 1/3 lovne površine lovišča, kjer se izvaja lov na naravnega fazana, na preostanku površine pa se lov konkretno leto ne izvaja. Površine namenjene izvajanju lova in t.i. »mirnih con« brez lova se letno menjajo. Upravljavec lovišča takšne površine opredeli v letnem načrtu lovišča. V primeru dodajanja fazana se lov na istih površinah lahko ponavlja.

Uravnavanje številčnosti populacij malih zveri in vrst iz družine vranov, katere je dovoljeno loviti, je poglobljen ukrep za zagotovitev postavljenega cilja. Med pomembne ukrepe za ohranjanje habitatov je potrebno omeniti prepoved sežiganja nekošenih travnih površin, trstičij in krčenje grmovne podrasti z ognjem v spomladanskem času. Načrtuje naj se tudi snovanje krmnih njiv za fazana in druge vrste male divjadi, ki povečujejo ponudbo hrane v zimskem času, nudijo ustrezno kritje pozimi in v času valjenja oz. vzgoje mladičev.

Lovišča, ki načrtno upravljajo s fazanom, naj izvajajo zimsko krmljenje na krmiščih, ki jih locirajo sredi primernih remiznih površin. Z zimskim krmljenjem je potrebno pričeti pravočasno, torej že v jesenskem času. Krmišča je potrebno izdelati na način, ki preprečuje, da bi srnjad zaužila večino položene hrane.

Za leto 2013 načrtujemo **odvzem 953 živali**.

V loviščih, ki ne vlagajo fazana, načrtovane višine odvzema ni potrebno dosežati, preseganje je dovoljeno do 30 %.

V loviščih, ki dodajajo fazana, je dovoljen maksimalen odvzem v višini 50 % od vložka. Tu načrtovane višine odvzema ni potrebno dosežati, preseganje pa ni dovoljeno.

Preglednica 4.12: Načrt odvzema fazana 2013

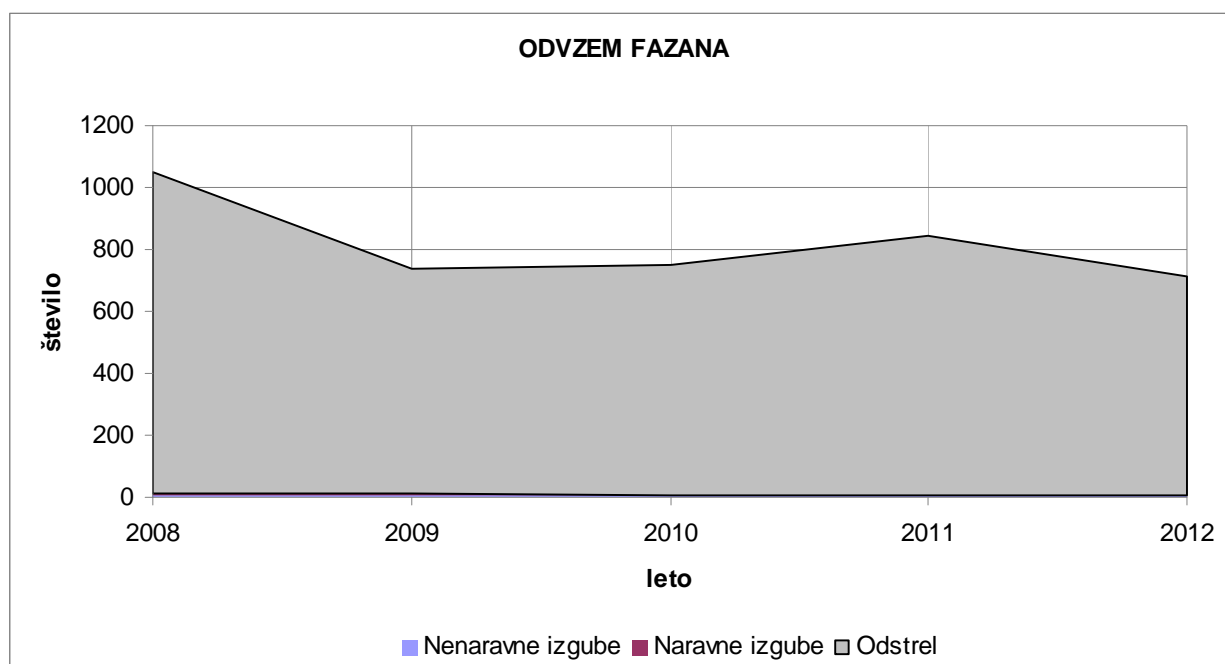
lovišče	predlog LD	predlog vlaganj	50% vlaganj	načrt odvzema
BENEDIKT		40	20	
CIGONCA	2	30	15	2
ČREŠNJEVEC	25	70	35	25
DOBRAVA V SLOVENSKIH GORICAH	35	150	75	30
DUPLEK	40	100	50	40
JAKOB	30		0	30
KAMNICA	6		0	6
KOŠAKI - MALEČNIK	25	50	25	25
KUNGOTA	35	120	60	35
LAPORJE			0	
LENART V SLOVENSKIH GORICAH	25	50	25	25
PALOMA - SLADKI VRH	45		0	45
PERNICA	45	100	50	45
PESNICA - JARENINA	50		0	50
POBREŽJE	70		0	70
POLSKAVA	300	1500	750	300
RAČE	60	100	50	50
STARŠE	100		0	100
SVETA ANA	20		0	20
SVETI JURIJ - JUROVSKI DOL	25	30	15	15
ŠENTILJ V SLOVENSKIH GORICAH	15		0	15
VELKA	12	50	25	12
VOLICINA	13		0	13
SKUPAJ LUO	978	2390	1195	953

Preglednica 4.13: Analiza odvzema fazanov

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj
Skupaj odstrel in izgube	1051	740	750	844	711	4096
Načrt - skupaj	1677	1142	938	929	951	5637
Odstrel in izgube / načrt	62,7	64,8	80,0	90,9	74,8	72,7

Izgube in odzjem							
Kategorija / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
Nenaravne izgube	5	6	4	6	5	26	57,8
Naravne izgube	6	5	4	2	2	19	42,2
Skupaj izgube	11	11	8	8	7	45	100,0
% izgub	1,0	1,5	1,1	0,9	1,0	1,1	
Odstrel	1040	729	742	836	704	4051	

Vzroki izgub							
vzrok / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
1 neznan		2			2	4	8,9
2 bolezen						0	0,0
4 cesta	5	6	4	6	5	26	57,8
6 zveri in ujede	6	3	4	2		15	33,3

4.14 Poljska jerebica (*Perdix perdix*)

Prostorski okvir obravnave

Prostorski okvir obravnave poljske jerebice je celotno LUO.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Največje zanimanje za upravljanje za to vrsto kažejo v lovišča na Dravskem polju. Za lani so štiri lovišča načrtovale vlaganje v višini 640 živali, vložile so jih 500 in odvzele 43 živali. To pomeni, da je realizacija lanskega načrta, ki je predvideval odzjem 117 živali 37 %.

Srednjeročna realizacija načrtovanega odvzema je 59 %.

Ocena stanja populacije

Poljska jerebica je v LUO redka vrsta divjadi. Pojavlja se v redkih in posameznih kitah v izrazito ravninskem delu LUO, na Dravskem polju in v Pesniški dolini.

Uredba o določitvi divjadi in lovnih dob (Uradni list RS, št. 101/2004) določa, da je divjad le gojena poljska jerebica (*Perdix perdix* L.).

Prilagojeni cilj

Cilj upravljanja s poljsko jerebico je ohranitev vrste v primernem okolju LUO.

Ukrepi in usmeritve

Upravljalci lovišč načrtujejo za leto 2013 vlaganja v višini 550 živali.

Za leto 2013 načrtujemo odvzem **112 živali**.

Lov poljske jerebice je z ZDLov-1 omejen samo na predhodno doseljeno divjad. Doseljevanje poljske jerebice se lahko izvaja le tam, kjer naravne jerebice ni.

Načrtuje se lahko največ 25 % vložene jerebice iz umetne vzreje, zato je načrt odvzema 112 živali usklajen z določili dolgoročnega načrta.

Načrta odvzema ni potrebno dosežati, preseganje pa ni dovoljeno.

Pomemben je odvzem lovnih vrst naravnih plenilcev, predvsem malih zveri in sive vrane.

Varovanje potencialnih eko celic vrste, ohranjanje življenjskih pogojev, ter omejevanje oz. kontrola uporabe kemičnih sredstev, kolikor je to mogoče.

Preglednica 4.14: Pregled odvzema poljske jerebice.

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2008	2009	2010	2011	2012	skupaj
Skupaj odstrel in izgube	45	92	32	68	43	280
Načrt - skupaj	92	124	116	117	117	566
Odstrel in izgube / načrt	49	74	28	58	37	49

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2008	2009	2010	2011	2012	skupaj	%
Nenaravne izgube	0	1	0	0	1	2	100,0
Naravne izgube	0	0	0	0	0	0	0,0
Skupaj izgube	0	1	0	0	1	2	100,0
% izgub	0	1	0	0	2	1	
Odstrel	45	91	32	68	42	278	

Vzroki izgub							
vzrok / leto	2008	2009	2010	2011	2012	skupaj	%
4 cesta		1			1	2	100,0

4.15 Raca mlakarica (*Anas platyrhynchos*)

Prostorski okvir obravnave

Prostorski okvir obravnave rase mlakarice je celotno LUO.

Številčnost rase mlakarice, oziroma višina odvzema je odvisna od večjih vodnih površin. Največja številčnost je v loviščih lovskih družin, ki ležijo neposredno ob reki Dravi in Pesnici, ter ob večjih stoječih vodah (perniška in požeška akumulacija).

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

V preteklem petletnem obdobju je bil skupni načrt realiziran v višini 88 %.

Realizacija načrtovanega odvzema za leto 2012 je bila 82 %, Od načrtovanih 400 živali je bilo odvzetih 327 živali. Delež evidentiranih izgub je zanemarljiv.

Ocena stanja populacije

Številčnost rase mlakarice v LUO je stabilna, kar je posledica dobre prilagojenosti vrste na njeno življenjsko okolje. Glede na stanje v populaciji ocenjujemo, da je zdravstveno stanje rase mlakarice odlično. Medvrstni vpliv je delno zaznaven z ostalimi (zavarovanimi) obvodnimi pticami.

Prilagojeni cilji

Temeljni cilj upravljanja z raco mlakarico je ohranitev vrste v naravi prilagojeni številčnosti, ter primerni spolni in starostni strukturi. Vrsta naj naseljuje vsa potencialna življenjska okolja.

Ukrepi in usmeritve

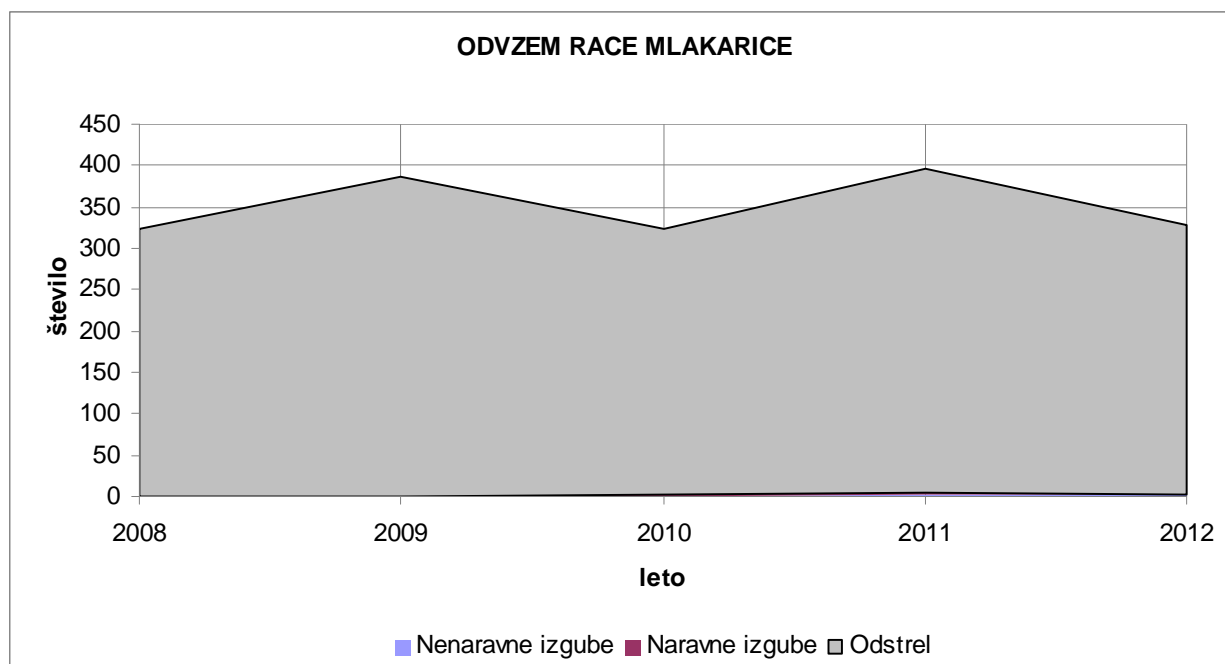
- Načrt odvzema v letu 2013 je **400** rac mlakaric.
- Načrtovan odzem rase mlakarice je dovoljeno presegati za 30 %, višine načrta odvzema pa ni potrebno dosegati.
- Lov na raco mlakarico na posebnih varstvenih območjih (območja Natura 2000) in območjih naravnih vrednot mora biti skladen z naravovarstvenimi usmeritvami, ki veljajo za to območje in so priloga Območnega lovsko upravljavskega načrta za LUO za obdobje 2011 - 2020.
- Lov na raco mlakarico se na določenih predelih območja zaradi varstva rac in ostalih vodnih ptic pred vznemirjenjem, omeji na največ dva dni na teden, ki jih za vsako leto določijo upravljavci lovišč.
- Priporočljivo je sodelovanje med lovišči in upravljavci vodnih površin pri usklajevanju posegov v prostor.
- Potrebno je skrbeti za ohranitev ustreznih biotopov za vodno in obvodno perjad: zamočvirjenih površin-mokrišč in obraslih obrežij rek in jezer.
- Čiščenje obrežij potokov, rek in jezer, se ne sme izvajati v času gnezdenja v mesecu marcu in aprilu.

Preglednica 4.15: Analiza odvzema rase mlakarice

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj
Skupaj odstrel in izgube	323	387	323	397	327	1757
Načrt - skupaj	348	390	464	388	400	1990
Odstrel in izgube / načrt	92,8	99,2	69,6	102,3	81,8	88,3

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
Nenaravne izgube	1	0	1	3	2	7	63,6
Naravne izgube	0	1	1	2	0	4	36,4
Skupaj izgube	1	1	2	5	2	11	100,0
% izgub	0,3	0,3	0,6	1,3	0,6	0,6	
Odstrel	322	386	321	392	325	1746	

Vzroki izgub							
Vzrok / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
1 neznan			1	1		2	18,2
4 cesta	1		1	3	2	7	63,6
6 zveri in ujede		1		1		2	18,2

4.16 Sraka (*Pica pica*), šoja (*Garrulus glandarius*) in siva vrana (*Corvus cornix*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Prostorski okvir obravnave srake, šoje in sive vrane je celotno LUO.

Prisotnost in s tem povezano upravljanje z lovnimi pticami je opredeljeno v vseh loviščih LUO, intenzivnejši je pristop v kmetijsko urbani krajini.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Realizacija načrtovanih ukrepov v populacije lovnih vrst ptic v LUO je zadovoljiva, še posebej je potrebno izpostaviti odvzem sive vrane. Trend naraščanja odstrela po letu 2008 je konstanten in ne kaže, da bi se v zadnjem letu kaj umiril. Upravljanje s populacijo sivo vrane je problematično, ker je njena številčnost močno naraščajoča, s tem pa je vpliv vrste v okolju dostikrat negativno izražen. Pogosto beležimo škode na nepremičninah, kmetijskih kulturah in objektih, populacijah živalskih vrst in celo na človeku. Rast populacije je nedvomno pogojena z biologijo vrste in porušenim razmerjem v odnosu do prehranskih virov. Ponudba organskih odpadkov v okolju je precej odvisna od človekovega vpliva in se izraža na izjemni rasti populacije sive vrane.

V preteklih letih se je obravnavalo kar nekaj primerov škod po sivi vrani na nelovnih površinah (silosi krme, stanovanjski objekti,...), kakor tudi na lovnih površinah.

Odvzem v letu 2012:

- sraka: 21 živali (131 % realizacija)
- šoja: 26 živali (90 % realizacija)
- siva vrana: 1.307 živali (109 % realizacija)

Ocena stanja populacije

Vse navedene vrste ptic so v LUO številčno dobro zastopane, še posebej siva vrana. Prisotnost posameznih vrst je odvisna predvsem od prehranskih virov, zato je gostota precej višja v nižinskih predelih lovišč, v urbanih okoljih okolici komunalnih odlagališč. Medtem ko je številčnost šoje in srake dokaj dobro usklajena z okoljem, pa je stanje v populaciji sive vrane zaskrbljujoče. Njen vpliv v življenjskem okolju je v zadnjih letih naraščajoč, predvsem zaradi obilice organskih odpadkov in prepovedi zastrupljanja, kar je nekoč veljalo kot ukrep uravnavanja številčnosti vrste. Zadnja leta povzročata siva vrana vse več škod na posevkih žit, koruze, sadnem drevju in povrtninah (zelju, solati, ...). Iz leta v leto naraščajo evidentirane škode, predvsem na nelovnih površinah.

Ekološki pomen šoje je izjemno pomemben, saj s svojim načinom prehranjevanja raznaša semena gozdnega drevja in s tem bogati naravno pestrost različnih ekosistemov. Zdravstveno stanje populacij navedenih ptic je zadovoljivo. Močno je izražena med vrstna konkurenca med sivo vrano in ostalimi vrstami v okolju. Predvsem je potrebno izpostaviti njen vpliv na ptice pevke, nekatere vrste ujed (npr. kanjo), poljsko divjad in različne zavarovane ter ogrožene živalske vrste.

Prilagojeni cilji

Temeljni cilj upravljanja je ohranitev vrst v primernem številu, glede na kvaliteto življenjskega okolja. To pomeni podobno **številčnost šoje in srake kot je trenutno stanje** in **zmanjšanje trenutne številčnosti sive vrane**.

Cilj je zmanjšanje številčnosti sive vrane, ohranitev številčnosti srake in šoje.

Ukrepi in usmeritve

V letu 2013 načrtujemo odvzem: **44** srak, **68** šoj, **1.200** sivih vran.

Dopustna odstopanja v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO za sivo vrano je po višini navzdol do - 30%, odstopanje navzgor je v višini do + 100% načrtovanega številčnega

odvzema.

Izvajanje načrta odstrela sive vrane je opredeljen kot ukrep varstva divjadi.

Načrta odvzema srake in šoje ni potrebno dosežati, preseganje pa ni dovoljeno, razen v primerih, ko bi vrsti povzročali občutno škodo na človekovem premoženju.

Upravljalce lovišč opozarjamo, da je prenizka realizacija načrtovanega odvzema sivih vran lahko razlog za njihovo krivdno in s tem odškodninsko odgovornost.

Upravljalci lovišč so dolžni obravnavati škode od vseh vrst divjadi, saj so odgovorni za ocenitev in povrnitev škode, tudi tiste, ki jo povzročajo lovne vrste ptic.

Upravljalci lovišč so se dolžni držati vseh izdanih odločb s strani pristojnih organov, katere se nanašajo na dodatne ukrepe pri upravljanju s sivo vrano.

Pri upravljanju s sivo vrano se tudi smiselno upoštevajo določila »**Akcijskega načrta za reševanje problemov, povezanih s sivo vrano v Sloveniji**«. ²

Eden izmed priporočljivih in dovoljenih ukrepov za zmanjšanje možnosti nastanka škod od sivih vran je t.i. **odvračalni odstrel**. Zmanjšanje škod se sicer doseže z aktivnim lovom enega ali nekaj osebkov, bistveno pa k temu doprinese tudi stalna fizična prisotnost upravljalcev lovišč na področjih z večjimi škodami.

Ciljno zasnovan odvračalni odstrel bi ob minimalnih izgubah osebkov, zelo učinkovito odvrčal sivo vrano s škodnih področij. Da bo odvračalni odstrel maksimalno učinkovit, ga je potrebno izvajati na ciljno usmerjen način, in sicer:

- izvajalec odvračalnega odstrela naj se nahaja na škodni površini oziroma v njeni neposredni bližini,
- izvajalec naj strelja z mesta, ki je dobro vidno (sive vrane bodo na ta način hitro razvile znanje, da se je določenih površin treba izogibati).

Odvračalni odstrel naj se izvaja v času lovne dobe na lovni površini. Kljub določilom Akcijskega načrta za reševanje problemov, višine odvračalnega odstrela sivih vran z letnim načrtom LUO za posamezna lovišča posebej ne določamo, temveč je število odvzema za namene odvračalnega odstrela, vključeno v osnovni načrt odvzema. V primeru realizacije osnovno načrtovanega odvzema sivih vran za posamezno lovišče do 2 - kratne višine osnovnega načrta, upravljavec lovišča lahko zaprosi za dovoljenje za izredni poseg.

Izvajanje odvračalnega odstrela izven lovne dobe na lovni površini po določilih veljavne zakonodaje ni dovoljeno, lahko pa se dovoli izredni poseg (42. člen ZDLov-1).

Izvajanje odvračalnega odstrela v času lovne dobe in izven lovne dobe na nelovni površini ni dovoljeno posegati. V primeru pojavljanja večjih težav s sivimi vranami se na podlagi obstoječe zakonodaje lahko izda odločba za izredni poseg v populacijo sive vrane, bodisi v lovni dobi, bodisi izven nje.

V primeru povzročenja škod od sive vrane na majhnem področju (tudi nelovne površine) se o tem ustno ali pisno obvesti IRSKO. Pristojni lovski inšpektor opravi ogled in v primeru upravičenega posega na način, da se odstrani posamezne osebkove sivih vran, lahko odredi le to.

Za preprečitev nastanka škod na silažnih balah je le te potrebno prekriti s ponjavo.

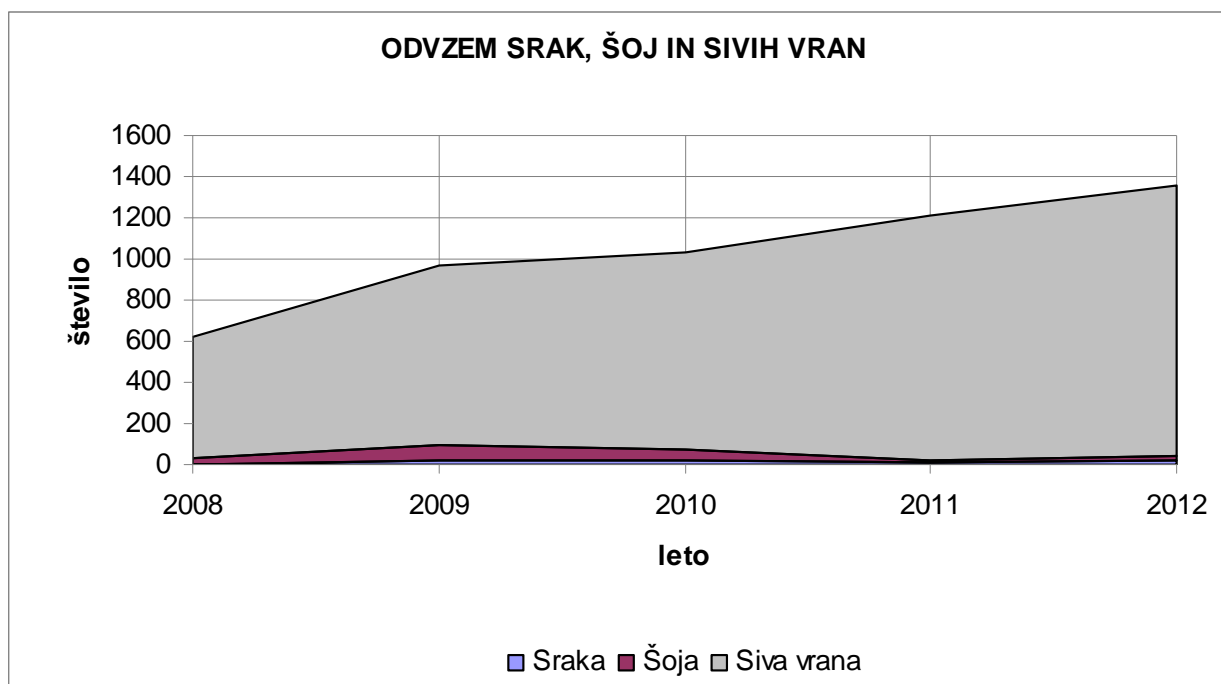
² Upoštevana pripomba MKO z dne 26.3.2013

Preglednica 4.16: Analiza odvzema srak, šoj, sivih vran

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj
Sraka	1	25	16	9	21	72
Šoja	30	75	55	17	26	203
Siva vrana	589	869	965	1.189	1.307	4.919
Skupaj odstrel in izgube	620	969	1.036	1.215	1.354	5.194

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom

Kategorija / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj
Načrt - skupaj	650	957	1.111	1.036	1.245	4.999
Odstrel in izgube / načrt	95,4	101,3	93,2	117,3	108,8	103,9

4.17 Nutrija (*Myocastor coypus*)

Je vrsta divjadi, ki smo jo doslej v LUO zasledili v letu 2009, ko se je v LD Paloma – Sladki vrh odvzelo 5 kosov.

Prilagojeni cilj

Prisotnost nutrije v LUO ni zaželena.

Ukrepi in usmeritve

Ob morebitni prisotnosti nutrije v LUO, se dovoljuje neomejen lov na to vrsto divjadi.

4.18 Rakunasti pes (*Nyctereutes procyonoides*)

Je vrsta divjadi, ki jo doslej v LUO nismo zasledili.

Prilagojeni cilj

Prisotnost rakunastega psa v LUO ni zaželena.

Ukrepi in usmeritve

Ob morebitni prisotnosti rakunastega psa v LUO, se dovoljuje neomejen lov na to vrsto divjadi.

4.19 Načrt dodajanja divjadi

Lovišča v letu 2013 načrtujejo z namenom izvajanja lova ter ohranitve naravnih populacij dodati 2.390 fazanov iz umetne vzreje, 550 poljskih jerebic iz umetne vzreje in 20 rac mlakaric.

Usmeritve za dodajanje so opisane pri vsaki vrsti posebej.

Način vlaganja iz umetne vzreje je pogojen z določili lovske etike, ter spoštovanjem določil veljavne zakonodaje (ZON - Ur.l. RS, št. 56/1999 (31/2000 - popr.), 110/2002, 119/2002, 41/2004) in je v domeni upravljavcev lovišč – dodajanje divjadi v lovišče neposredno pred lovom pa je prepovedano. Dovoljeno je dodajanje vitalne in zdrave divjadi, sposobne preživetja v naravi (Zakon o zaščiti živali Ur.l. 98/99).

Preglednica 4.17: Vlaganje divjadi in ostalih vrst 2013

lovišče	fazan	poljska jerebica	raca mlakarica
BENEDIKT	40		
CIGONCA	30		
ČREŠNJEVEC	70		
DOBRAVA V SL. GORICAH	150		
DUPLEK	100		
KOŠAKI - MALEČNIK	50		
KUNGOTA	120		
LENART V SL. GORICAH	50		
PERNICA	100		
POBREŽJE		50	
POLSKAVA	1500	500	
RAČE	100		
SVETI JURIJ - JUROVSKI DOL	30		
VELKA	50		20
Skupaj LUO	2.390	550	20

Vsi upravljavci lovišč so dolžni pred vlaganji divjadi zagotoviti za njih ustrezno bivalno okolje in prehranske pogoje. Dela ki jih v ta namen opravijo morajo biti razvidna iz letnih načrtov lovišč. Če lovišča za izboljšanje življenjskih razmer ne zagotovijo ustreznih pogojev, vlaganje divjadi ni dovoljeno. Izboljšanje življenjskih razmer za divjad pred vlaganjem se šteje za ukrep varstva divjadi. Posamezno divjad je dovoljeno vlagati v lovopustu, vsaj en mesec pred začetkom lova. Vlaganja divjadi, ki niso načrtovana s tem načrtom so prepovedana.

5 **EVIDENCE**

Izdelava načrta je potekala v skladu s Pravilnikom o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanju z divjadjo (Ur.l. RS, št. 91/2010) in usmeritev iz lovsko upravljavskega načrta za X. Slovensko goriško lovsko upravljavsko območje (2011 – 2020). Podatki o odvzemu so bili zbrani v skladu s Pravilnikom o evidentiranju odstrela in izgub divjadi ter o imenovanju komisije za oceno odstrela in izgub v lovsko upravljavskem območju (Ur.l. RS, št. 120/2005). Obseg opravljenih del za leto 2012 in načrt za leto 2013 ter drugi podatki so bili pridobljeni iz letnih načrtov lovišč za lovišča v LUO. Podatki o odvzemu v letu 2012 so bili v elektronski obliki posredovani prek spletne aplikacije Lisjak. Podatki so bili oddani pravočasno.

Izhodišča za izdelavo LLUN v letu 2014:

Pridobivanje podatkov za LLUN za leto 2014 bo predvidoma podobno kot v preteklem letu. Njihovo zbiranje bo potekalo v skladu z zgoraj omenjenima pravilnikoma ter morebitnimi spremembami in dopolnili.

Pregled odstrela in izgub divjadi v loviščih od 1.1. 2013 do 31.12. 2013 mora biti opravljen najkasneje do 31.1. 2014. Komisija za pregled odstrela in izgub divjadi mora biti ena za celotno LUO. Član komisije je tudi predstavnik ZGS, ki ob končanem pregledu v posameznem lovišču dobi izvod seznama odvzema in izgub divjadi in kategorizacijskega zapisnika. Komisiji se ob pregledu predloži za vsak odstreljen ali izgubljen osebek:

- za **srnjad, jelenjad in damjaka**: trofeja in spodnja leva čeljust za enoletne in starejše pri moških, ter spodnja leva čeljust za mladiče obeh spolov in samice,
- za **divjega prašiča**: za oba spola spodnje čeljusti s sekalci oziroma čekane pri večletnih osebkih,

Evidenčna knjiga:

Samo redni vpis v evidenčno knjigo brez materialnega dokaza se ne upošteva. Kot materialni dokaz se lahko predloži zapisnik, fotografija, trofejni list (lovski gost), ipd. Čeljusti je komisija po končanem pregledu dolžna trajno uničiti. Morebitno nepredložitev trofej in čeljusti v oceno je komisija dolžna prijaviti lovskemu inšpektorju.

Evidenčne knjige je potrebno voditi tako, da je vanje vpisan vsak izločen kos, poleg odstrela tudi vse izgube (naravne in nenaravne). Izgube posameznih vrst je potrebno ločiti po vzrokih, pri »visoki« divjadi še po starostnih kategorijah, pri ostalih vrstah le s skupnim številom.

Za odstreljeni del populacije posameznih vrst visoke divjadi je potrebno za vsako starostno kategorijo izračunati povprečno biološko telesno maso (z glavo, trofejo, nogami, a iztrebljeno) na dve decimalni natančno (npr. srnjad, moški mladiči, povprečna telesna masa vseh uplenjenih v lovišču v zadnjem lovskem letu - 9,17 kg, ...), pri trofejnih srnjakih in jelenih je potrebno izračunati tudi povprečno maso suhega rogovja vseh odvzetih v lovišču za preteklo lovsko leto. Voditi je potrebno tudi evidenco transportnih telesnih mas in geokoordinate odvzema za visoko divjad.

Letni načrti lovišč in lovišč s posebnim namenom:

Do 10. 2. 2014 morajo lovišča posredovati ZGS letne načrte lovišč za leto 2013 v digitalni obliki. Hkrati je potrebno do navedenega datuma oddati tudi preliminarne načrte za leto 2014.

Upravljalke lovišč opozarjamo na dosledno izpolnjevanje letnih načrtov lovišč, saj so osnova za LLUN. Nujno je potrebno navesti konkretne lokacije posegov v okolje v obliki katastrskih občin in parcelnih števil. Upoštevajo naj tudi pripombe, ki jih bomo pripisali k posameznim načrtom lovišč. Več pozornosti naj lovske družine posvetijo tudi zasledovanju trenda številčnosti in prostorske prisotnosti posameznih vrst divjadi, saj lahko na podlagi teh podatkov, k izboljšanju življenjskih pogojev divjadi pripomorejo tudi posamezni ukrepi oz. režim gospodarjenja z gozdovi.

Za uspešno realizacijo LLUN je potrebno v tekočem letu (predvidoma sredina novembra) opraviti usklajevalni sestanek s pregledom realizacije načrta odvzema do 1. 11. 2013.

Usklajevalni sestanek med ZGS in Območnim združenjem upravljavcev lovišč LUO, na katerem se uskladi odvzem lovnih vrst ter dela v loviščih na nivoju LUO in/ali po loviščih se skliče najpozneje do sredine marca prihodnjega leta.

Po potrebi se lahko izven načrtovanega skliče tudi več usklajevalnih sestankov.

Sestavil vodja Odseka za gozdne živali in lovstvo:

Izidor COJZER, univ. dipl. inž. gozd.

Vodja ZGS OE Maribor:

mag. Jožef MRAKIČ, univ. dipl. inž. gozd.

6 KRONOLOGIJA NASTAJANJA NAČRTA

DIVJAD	Predlog LD	Predlog ZGS	Predlog OZUL	Predlog ZGS po usklajevanju z OZUL-om	USKLAJENO (DA/NE)	OPOMBE	NAČRT
srna	2614	2705	2705	2705	DA		2705
divji prašič	11	/	/	/	DA		
lisica	704	800	800	800	DA		800
jazbec	49	49	49	49	DA		49
kuna zlatica	18	18	18	18	DA		18
kuna belica	167	167	167	167	DA		167
pižmovka	42	21	21	21	DA		21
poljski zajec	340	340	340	340	DA		340
fazan	978	953	953	953	DA		953
poljska jerebica	120	112	112	112	DA		112
raca mlakarica	462	400	400	400	DA		400
sraka	44	44	44	44	DA		44
šoja	68	68	68	68	DA		68
siva vrana	1115	1200	1200	1200	DA		1200

7 PRILOGE NAČRTA

1. Predvidene lokacije za krmljenje divjadi – seznam krmišč v LUO v letu 2013
2. Zapisnik usklajevanja z OZUL-om z dne 6. 3. 2013
3. Zapisnik 3. seje sestanka strokovnega sveta OE Maribor z dne 18.3.2013
4. Vabilo na javno predstavitev osnutka letnega načrta za X. Slovensko goriško lovsko upravljavsko območje za leto 2013
5. Zapisnik javne predstavitve osnutka letnega načrta za X. Slovensko goriško lovsko upravljavsko območje za leto 2013 z listo prisotnih
6. Pripombe in predlogi MKO na osnutek načrta z dne 26.3.2013
7. Zapisnik 8.seje Sveta OE Maribor z dne 4.4.2013